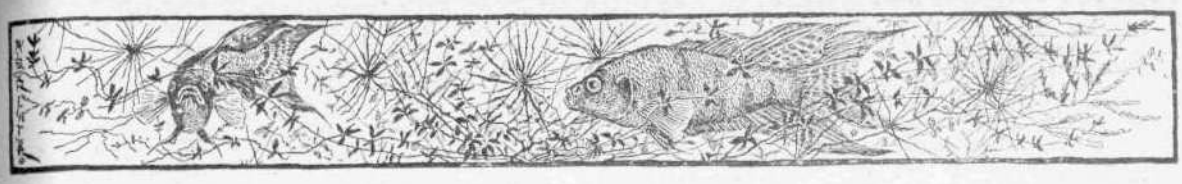

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΙΣΣΑΒΟΥ

Δύο ὑπαξιωματικοί, εἰς χωροφύλαξ κ' ἐγὼ ὡς καπετάνος, ἀνελάβομεν τὸ ἡρωϊκὸν ἔργον ν' ἀναβῶμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Κισσάβου. Ἀρ' ἑσπέρας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Κισσιρλῆ ἀνήλθομεν εἰς Σπηλιάν, χωρίδιον ἐγειρόμενον ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ ἀφοῦ ἀνεπαύθημεν ἐπὶ μικρόν, ἐξεκινήσαμεν περὶ τὸ μεσονύκτιον. Σκοπός μας ἦτο νὰ φθάσωμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, τῆς ὁποίας τὸ θέαμα ἠκούσαμεν ὅτι ἦτό τι ἔκτακτον. Καθὼ καπετάνος ἐπεχείρησα νὰ ἡγεμονεύσω ἐγὼ τοῦ δρόμου. Ἀλλὰ τὸ σκότος ἦτο τόσον βαθὺ καὶ ὁ δρόμος τόσον ἀνώμαλος καὶ ὀλισθηρός, ὥστε — μ' ἐντροπήν μου τὸ ὁμολογῶ — ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων παρεχώρησα προθύμως τὸ καπετανλίκι καὶ τὴν πρωτοπορείαν εἰς τὸν ἀγαθὸν Στεφανῆν, ὅστις ἂν καὶ οὔτε καπετάνος ἦτο, οὔτε ὑπαξιωματικὸς οὐδὲ κἂν χωροφύλαξ ἀλλὰ καὶ οὔτε Ξενοφῶν, ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο ὁ καταλληλότερος ὅλων ἡμῶν νὰ καπετανεύῃ.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΝ ΡΟΔΟΝ

Ἀλλὰ τὸ θεῖον εἶνε πάντοτε ὀρθονερόν. Τὸ καπετανλίκι ἐπλήρωσε πολὺ ἀκριβὰ ὁ ἄτυχής. Διότι ἐν ἀρχῇ, ἵνα δῆθεν φέρῃ ἐπισημότερον τὸν τίτλον, ἐκρέμασα ἀπὸ τῆς ὀσφύος του τὸ ροβέρον ξίφος μου — τὸ ξίφος τὸ ὁποῖον μοῦ ἔδωκεν ἡ πατρίς ἵνα κατασφάζω τοὺς ἐχθρούς της καὶ οὐχὶ νὰ τὸ κτυπῶ εἰς τὰς πλάκας τῆς ὁδοῦ Σταδίου! ὡς ἔγραφεν ἄλλοτε φιλόπατρις Κραβαρίτης — τὸ ὁποῖον ὅμως, σᾶς βεβαιῶ, μοῦ ἔφερε σοβαρὸν καὶ ἀνωφελὲς βάρος τὴν ὥραν ἐκείνην. Μετ' ὀλίγον δὲ τοῦ ἐκρέμασαν προθύμως ἀπὸ τοὺς ὤμους τὰ ὅπλα των καὶ οἱ ὑπαξιωματικοί. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐν ἀρχῇ ἐκακορεύετο ὁ Στεφανῆς διὰ τὸ νέον ἀξίωμά του κ' ἔβαινε σοβαρὸς καὶ κομπάζων, ὡς ὁ ἀθάνατος ἥρως τοῦ Θερβάντες καθ' ἣν ὥραν ἐχειροτονεῖτο ἱππότης τῆς ἐλεεινῆς μορφῆς ὑπὸ τοῦ καπήλου. Ὅτε ὅμως ἀργότερα, δῆθεν πρὸς ἀστεισμόν, ἀληθῶς ὅμως ἵν' ἀποβάλωσι τὸ βάρος, τὸ ὁποῖον τοὺς ἔκαμνε ν' ἀγγομαχῶσι κατὰ λεπτόν, οἱ εὐσταλεῖς καὶ γενναῖοι ὑπαξιωματικοὶ τοῦ ἔρριψαν ἐπάνω καὶ ζιρολόγχας καὶ ρουσιγγιοθήκας καὶ παγούρια καὶ μανδύας καὶ ἄκμη τὰ πηλίκιά των, δὲν ἠξεύρω ὁποίαν ἐλεεινὴν μορφὴν καὶ ὁποῖον ἱππότισμὸν θὰ ἐδείκνυεν ὁ χωρικός, ἂν μὴ ἐπιέζετο ὑπὸ τῆς ἀνάγκης.

Ἴσως ὅμως νὰ μὴ τὸν ἐπείραζε καὶ πολὺ τοῦτο. Διότι οἱ Θεσσαλοὶ ὀρεινοὶ ἀμιλλῶνται κατὰ τὴν ἀντοχὴν καὶ πρὸς τοὺς ῥωμαλεωτέρους ἡμιόνους των· θέλουν μάλιστα ν' ἀποδείξουν ὅτι τοὺς ὑπερτεροῦσιν. Ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως δὲν ὀφείλεται εἰς τὸν ἱππότισμόν των — τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώρισαν ποτέ, οἱ ἄμοιροι — ἀλλ' εἰς τὸν ρόβον μήπως βλά-

ψωσι τὰ ζῶά των, καὶ εἰς τὴν πτωχείαν, ἥτις δὲν τοῖς ἐπιτρέπει ν' ἀποκτήσωσι καὶ δεύτερον. Μ' ἔτυχε πολλάκις νὰ συναντήσω αὐτοὺς κατερχομένους εἴτε ἀνερχομένους πρὸς τὸ χωρίον των, μὲ τὰ ζῶα ἐμπρὸς ἐλεύθερα παντὸς φορτίου, αὐτοὺς δὲ φέροντας ἐπάνω των καὶ πελέκεις καὶ σχοινία καὶ ξύλα καὶ ὅ,τι ἄλλο, ἤρκει μόνον νὰ μὴ βαρύνουν αὐτά. Ὥστε καὶ ὁ Στερανῆς πιθανὸν νὰ ἤσχαλλεν ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ μετενόει διὰ τὸν τίτλον ὃν διεξεδίκει. Διότι ἂν καὶ δὲν διέκρινον αὐτὸν παρὰ ὡς μαῦρον λόφον ἐμπρός, μὲ δένδρα καὶ ρευματιὲς ἐπάνω, ὡς τὸν παρίστανε φανταστικῶς ἡ νύξ, κεκαλυμμένον μὲ τοὺς μανδύας καὶ τὰ λευκάζοντα ὅπλα, ἐν τούτοις ὁ λόφος οὗτος ἐκινεῖτο καὶ ἀνεπήδα καὶ ὁλονὲν ἀνέβαινεν, ἐνῷ ἡμεῖς, ἂν καὶ ἐλαφρότατοι, ἠκολουθοῦμεν βραδέως, ἀσθμαίνοντες καὶ ἀπηυδημένοι.

Εὕρομεν δαπανήσῃ μίαν ὥραν ἀφ' ἧς ἐξεκινήσαμεν ἀπὸ τὴν Σπηλιάν. Καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἐβαίνομεν ἐπὶ ἐδάφους ἐπεστρωμένου μὲ πλάκας ὀρθίας, ὀδοντωτάς, μὲ πέτρας καὶ λιθάρια κοπτερὰ καὶ μὲ ὀλιγίστην βλάστησιν, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δειράδος ἐκείνης, ἥτις τίθεται ἐμπρὸς ὡς περιλαίμιον τοῦ ὄρους. Πρέπει ὅμως νὰ μάθετε ὅτι τὸ περιλαίμιον τοῦτο δὲν ἔχει τὸ σχῆμα τῶν ὑψηλῶν φωκόλ ἀλλὰ τῶν καταιβατῶν, τὰ ὁποῖα θηλυκούμενα πρὸς τὴν σραγὴν ἀνέρχονται βαθμηδὸν καὶ ὑψοῦνται ὀπίσω μέχρι τοῦ τραχήλου. Ἂν δὲ μάθετε καὶ ὅτι ἡ Σπηλιὰ κεῖται ἀκριβῶς ὀλίγον ἄνω τοῦ θηλυκώματος, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους, θὰ ἐννοήσετε πόσον ἀνωφερὴς ἦτο ἡ ὁδὸς τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν ἀγγομαχητοῦ εὑρισκόμεθα.

Εὐτυχῶς ἠκούσθησαν αἴφνης θορυβώδεις ὑλακαὶ ἀπὸ τοῦ δάσους τῶν ἐλατῶν, ὅπερ ἠγείρετο κατάμαυρον ἐμπρός μας κ' ἐξώρμησε μανιώδης ὅμιλος τσοπανοσκύλων. Θὰ φανῇ βεβαίως παράδοξον ὅτι ἀποκαλῶ εὐτύχημα τὴν συνάντησιν τῶν σκύλων, τὴν ὁποίαν ἐσυνείθισαν ν' ἀπορεύγουν πάντες οἱ κοινοὶ θνητοί. Καπετάνος ὅμως ταξειδεύων δὲν φοβεῖται τοὺς σκύλους· σκύλοι καὶ πρόβατα καὶ γάλα καὶ τυρὸς καὶ τσοπάνος, ὅλα εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν του· τοῦτο δὲ γνωρίζων ἐγώ, μόλις εἶδα ἐμφανισθέντα τὸν τσοπάνον μὲ κοντοτούφεκον Γκρὰ ἐπ' ὤμου καὶ πλῆρες μαχαιρῶν τὸ σελάχιον, ἀνέλαβον ἀπὸ τοῦ Στερανῆ τὸ καπετανλίκι καὶ ἠρώτησα σοβαρῶς:

— Τίνος εἶν' ἡ στάνη, βέ;

— Τοῦ Παπαδήμα τοῦ Νικολοῦ, καπ'τάνε.

— Καὶ πῶς εἰσ' ἔτσι ἀρματωμένος, σὰν ἀσταλός;

— Ἀμ' ἐδῶ ποῦ βρισκόμαστε, καπ'τάνε μ', τὰ θέλουμε.

— Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους;

— Καὶ γιὰ τὸ ζλάπι καὶ γιὰ τσ' ἀνθρώπους.

— Μὰ νὰ σοῦ εἰπῶ· ἔχεις ἄδεια;

Ὁ τσοπάνος ἔμεινε κατάπληκτος. Ποῦ νὰ μαντεύσῃ τὴν ἱερὰν φλόγα, ἣν ἔτρεφον εἰς τὰ στήθη μου πρὸς ἀπαγόρευσιν τῆς ὁπλοφορίας!

— Τί ἄδεια, ἐδῶ θ' ἀπάνου τί ἄδεια νἄχω; ἤρθρωσε δειλῶς.

Ἐγὼ τότε ἀνέλαβα περισσότερον κόμπον καὶ περιστρέψας τὸ βλέμμα εἰς τοὺς ὑπαξιωματικοὺς οἵτινες μὲ περιεστοίχιζον, στρήφων δὲ ἀρειμανίως καὶ τὸν σπανίζοντα μύστακά μου:

— Τί ἄδεια; ἄδεια ὁπλοφορίας· δὲν ξέρεις πῶς δίχως ἄδεια δὲν μπορεῖς νὰ τραβᾷς ἅρματα;

Καὶ ἀπειληπικώτερον προσέθηκα:

— Ξέρω τί ἤθελες ἐσύ· νὰ στὰ πάρω, νὰ σὲ λιταρώσω καὶ νὰ σὲ στείλω μέσα.

Ἐννόουν τὴν Λάρισαν. Ὁ τσοπάνος ἔμενε κατατρομαγμένος, παράλυτος. Τότε δὲ ἐγὼ προσέθεσα ἀκόμη σοβαρώτερον:

— Ἂς εἶνε, ἔχε χάρι... Ἄκουσ' ἐδῶ· ἐμεῖς θὰ πᾶμ' ἀπάνου. Σὰν θὰ κατεβοῦμε νὰ μᾶς ἔχῃς ἕνα βεδοῦρι γάλα... Ἄκουσε· νὰ σράξῃς καὶ μιὰ γαιόσα νὰ τὴν ξεκοκκαλίσουμε. Ἔχεις ψωμί;

— Δὲν ἔχω, καπτάνε μ'.

— Νὰ πᾷς κάτου 'ς τὸν πάρεδρο νὰ τοῦ γηρέψῃς δυὸ ψωμιὰ ἀπὸ μέρους μου.

— Κύτταξε, κακομοίρη, νὰ τὰ βροῦμε ἕτοιμα· προσέθηκεν εἰς τῶν ὑπαξιωματικῶν εἰς τὸν αὐτὸν τόνον.

— Ἕτοιμα· ὥρα καλή· ἐπευχήθη ὁ τσοπάνος, εὐτυχὴς διότι μ' ἓν γεῦμα ἐξηγόραζε τὴν ἐλευθερίαν του.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εὐτυχέστεροι διότι ἐξησφαλίζαμεν τὴν ὑποχώρησιν· εἰσήλθομεν εἰς τὸ δάσος. Μετ' ὀλίγον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Συναχόβρυσιν, ἥτις ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ συναχίου τὸ ὁποῖον ἐφιλοδώρησεν εἴς τινα διαβάτην τὸ ψυχρότατον νερόν της καὶ ἡ δροσερότης τοῦ τοπίου. Ἡμεῖς ὅμως, καθὼς ἤμεθα τότε, οὔτε συνάχι ἐροβούμεθα οὔτε τίποτε, ἀλλ' ἐξηπλώθημεν εὐθύς, φαρδεῖς πλατεῖς γύρω τῆς βρύσεως ν' ἀνάψωμεν ἓν σιγάρον.

Ἡ νὺξ ἦτο σκοτεινοτέρα ἐκεῖ καὶ μᾶς περιεκάλυπτε διά τινος μυστηρίου. Ἄνω ὑψοῦτο λόφος χλοερὸς καὶ κατάφυτος· κάτω ἔχαινεν ἄβυσσος τῆς ὁποίας ἐκ τοῦ σκότους ἀδυνατοῦμεν ν' ἀναμετρήσωμεν τὸ ὕψος· αἱ ἐλάται φαθύμως σειόμεναι ὑπὸ τῆς νυκτερινῆς αὔρας ἐβόιζαν· τὸ νερὸν ἔτρεχε κελαρύζον· ἐπάνω τ' ἄστρα, διὰ μέσου τῶν ρυλλωμάτων ἐφεγγοβόλουν ἱλαρῶς καὶ μᾶς προσεμειδίων καὶ ἀπὸ πέραν ἤρχετο τὸ κωδώνισμα τοῦ ποιμνίου τοῦ ἀτυχοῦς τσοπάνου καὶ κάπου κάπου κανὲν βέλασμα, ἴσως τοῦ ζώου ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐθυσιάζετο χάριν ἡμῶν. Ὅλα δ' αὐτὰ ἁρμονικῶς συγχεόμενα εἰς τὸ μυστήριον τῆς νυκτός, δὲν ἔκαμνον ἄλλο παρὰ ν' ἀποναρκώνουν τὸ πρόθυμον σῶμά μας καὶ νὰ μᾶς φέρουν εἰς λήθην τῆς ἐπιχειρήσεώς μας.

Εὐτυχῶς εἴχομεν ἀρκετὴν ἀκόμη θέλησιν καὶ ὑπερισχύσαμεν ἐπὶ τέλους. Ἠγέρθημεν, ἐρροφήσαμεν ἄφθονον νερόν, ἐγεμίσαμεν καὶ τὰ παγούριά μας, διότι δὲν θὰ συνηντῶμεν ἄλλο πλέον, καὶ ἀνελάβομεν πάλιν ἡρωικῶς τὰ βάσανά μας. Ἐβαίνομεν ἤδη ἐπὶ δρομίσκου ὁμαλοῦ, ἔχοντος δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἐλάτας καὶ πρίνους, οἵτινες κἄποτε παρενέβαλλον ἀξιογέλαστον δικλοποδιὰν διὰ τῶν ῥιζῶν των.

Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου μας. Μὴ ἀνακράξητε εἰς τὴν λέξιν. Τερματοῦται ἐδῶ τὸ περιλαίμιον μόνον, τὸ ὁποῖον διὰ χλοερᾶς καὶ ἐλαφρᾶς κλίσεως συνέχεται μὲ τὸν ὀγκώδη καὶ φοβερὸν λαιμὸν τοῦ ὄρους. Ἀπ' ἐδῶ ὅμως ἀρχίζει ἡ ἐπίπονος, ἡ ψυχοβγάλτρα πορεία μας. Διότι τώρα τὸ βουνὸν ὀρθοῦται περιφερές, μὲ εὐρείαν βάσιν καὶ ὀξεῖαν κορυφήν, ὡς πυραμίς, γυμνότατον, ξηρόν, ἐκ φαιῶν τιτανολίθων μόνον. Καὶ οἱ τιτανόλιθοι οὗτοι, ἄλλοτε μὲν εἶνε ἰσχυρῶς προσκεκολλημένοι οἱ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ καὶ στερεοῦται τὸ πόδι, μόνον λαμβάνον καμμίαν πληγὴν ἐκ τῶν αἰχμηρῶν κορυφῶν των, ἥτις σὲ κάμνει νὰ μορφάσῃς καὶ νὰ βλασφημήσῃς μὲ τὴν ἐπιχείρησίν σου. Ἄλλοτε ὅμως κεῖνται ἀπεσπασμένοι, ἀτάκτως ἐρριμμένοι ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κατερχομένων ὄμβρων, πλατεῖς, μεγάλοι, ὀλισθηροὶ ἐπὶ τῶν συντριμμάτων, ὥστε μόλις πατεῖς ἐπάνω των ἀντὶ ν' ἀνέλθῃς φέρεσαι πρὸς τὰ κάτω μετὰ σιδηροδρομικῆς ταχύτητος, καὶ ἂν δὲν προφθάσῃς νὰ στερεωθῇς ἄλλου, ἐπισκέπτεσαι εὐχερέστερον τὴν ἄβυσσον καὶ τοὺς κρημνούς. Δὲν ἔχει ἐκεῖ ἀτραπούς οὐδὲ διόδους, δὲν ἔχει μονοπάτια οὐδὲ σύρματα. Ἂν καὶ τόσοι προηγήθησαν ἡμῶν καὶ τόσοι θὰ μᾶς ἀκολουθήσουν ἐκεῖ, τὰ βήματά των δὲν δύνανται ν' ἀφήσουν ἴχνη ἐπὶ τοῦ κινητοῦ αὐτοῦ ἐδάφους. Ἐδῶ καθένας ποῦ θὰ ἐπιχειρήσῃ ν' ἀναβῇ τὴν κορυφήν του πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ καὶ νέον δρόμον, καὶ ὅ,τι εὑρίσκει ἐμπρός του νὰ τὸ ὑπερβαίνῃ. Καὶ τὸ χειρότερον παντοτε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν αὐτὴν βαθμίδα.

Σᾶς ὁρκίζομαι ὅτι, ἂν ἀριθμήσω τὰς στιγμὰς ὅσας ἀνεθεμάτισα τὴν ἐπιχείρησίν μου καὶ ἀπεφάσισα νὰ κατέλθω παραιτῶν καὶ ἡλίους καὶ θεάματα, θὰ ὑπερβῶ πολλαπλασίως τὰς νύκτας τῆς Χαλιμᾶς. Ὑποθέτω δὲ ὅτι καὶ οἱ σύντροφοί μου τὸ αὐτὸ ἔκαμνον, διότι μ' ἐπληροφόρει κατὰ πᾶν λεπτὸν τὸ ἀγγομαχητόν των, τὸ ὁποῖον ἦτο ἱκανὸν νὰ κινήσῃ ὁλόκληρον ἀτρομηχανήν.

Καὶ ἐμὲ ὅμως καὶ ἐκείνους συνεκράτει ἡ φιλοτιμία νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἤμεθα κατώτεροι ὁ εἷς τοῦ ἄλλου καὶ τὸ πεῖσμα νὰ μὴ ἀφήσωμεν νὰ ἡττηθῶμεν ἀπὸ τὸν ἄψυχον αὐτὸν γίγαντα. Ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶνε ὅτι αἱ ἀγαθαὶ αὗται διαθέσεις οὔτε τοὺς πνεύμονάς μας ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἡσυχάσουν, οὔτε τας καρδίας μας νὰ κρατήσουν, οὔτε τοὺς τένοντας τῶν ποδῶν μας, οἵτινες ἤσπαιρον ὡς τὸ συλλαμβανόμενον ψάρι, οὔτε τὰ σκέλη ἅτινα ἐταλαντεύοντο ὡς πανιὰ ἀναπεπταμένα, οὐδὲ τὸν ἱδρῶτα ὅστις, ἂν μὴ ἦτο διψασμένον τὸ βουνόν, ἠδύνατο ν' αὐξήσῃ κατὰ ἕνα ἀκόμη τοὺς τεσσάρους ὀνομαστοὺς ποταμοὺς τῆς Θεσσαλίας. Μ' ὅλα ταῦτα ἀνεβαίνομεν ἀκόμη, βραδέως ἀλλὰ σταθερῶς, μὴ προφέροντες πλέον οὐδὲ γέλωτα, οὐδὲ σκῶμμα, οὐδὲ βλασφημίαν ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κανὲν ῥήξιμον. Εἰς δύο δὲ τρία δένδρα, τὰ ὁποῖα συνηντήσαμεν δεσπόζοντα τοῦ ἐρήμου τόπου, ἐσταματῶμεν ἐπ' ὀλίγον διὰ νὰ ἴδωμεν τάχα γύρω. Ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ πάρωμεν τὴν ἀναπνοήν μας ἱστάμεθα· διότι γύρω δὲν ἠπλοῦτο παρὰ σκότος βαθὺ καὶ νέκρα φοβερά· οὐδὲν φωτεινὸν σημεῖον, οὐδεμία φωνή, οὐδὲν ψιθύρισμα ἀνὰ τὸ χάος. Ὡσανεὶ ἡ γῆ ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὴν πρὸ τῆς δημιουργίας κατάστασίν της. Καὶ ἡμεῖς δὲν εἴχομεν παρὰ μέτρων τινὼν μόνον ἀτμοσφαῖραν περὶς ἐν τῇ ὁποίᾳ διέκρινεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον ἀμυδρῶς καὶ τὸν ὄγκον τῆς κορυφῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπατῶμεν, ὡς νὰ ἦτο αὐτὴ ὅλη ἡ γῆ καὶ μόνοι ἡμεῖς οἱ ζῶντες κάτοικοί της.

Πλὴν γρήγορα ἠναγκάσθημεν νὰ στερηθῶμεν καὶ αὐτῆς τῆς ἀναψυχῆς. Διότι ἀπενίσαντες ἐπάνω εἴδομεν τὴν κορυφὴν ἀπέχουσαν ἀφ' ἡμῶν πολὺ ἀκόμη. Εὐθὺς ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἥλιος θ' ἀνέτελλε πρὶν ἡμεῖς φθάσωμεν ἐπάνω καὶ τότε δὲν θὰ μᾶς ἔμενεν ἀπὸ τὸ προσδοκώμενον θέαμα εἰμὴ ὁ λυσιμελὴς κόπος, μᾶς ἔδωκε νέας δυνάμεις καὶ διὰ χειρῶν καὶ ποδῶν ἀναρριχώμενοι, ἐφθάσαμεν τέλος εἰς τὴν κορυφὴν μὲ τὴν ψυχὴ 'ς στόμα.

*

Ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους δὲν ἔχει ἄπλωμα καθόλου ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ὀξύνεται μέχρις ἐλαχίστου. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου οἱ περὶς χωρικοὶ ἤγειρον ἐκ πλακῶν μικρὸν τεῖχος, ἐκ τῶν συνήθων κατασκευασμάτων τῶν ποιμένων εἰς τὰ ὄρη. Χάμω δὲ τρία τέσσαρα σκαλοπάτια φέρουν εἰς δῶμα μέτρων τινὼν ἐντὸς τοῦ βουνοῦ, ὅπερ ἀφιεροῦται εἰς τὸν ἅγιον Ἠλίαν.

Ἄλλοτε τὸ ἐκκλησίδιον τοῦ ἁγίου Ἠλία ἠγείρετο κάτω, ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Συναχόβρυσις κ' ἐκεῖ ἐσυνάζοντο κατὰ τὸν Ἰούλιον κ' ἐπανηγύριζον οἱ περίοικοι. Ὁ ἅγιος ὅμως δὲν ἔτρεφε καὶ πολλὴν ὑπόληψιν εἰς τὰς γυναῖκας. Καὶ δὲν γνωρίζομεν ἂν ἡ ἰδιοτροπία του αὕτη ἐναντίον τῶν σκηνωμάτων τοῦ Σατανᾶ προέρχεται κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπὸ τὴν Ἰεζάβελ, γυναῖκα τοῦ Ἀχαὰβ βασιλέως τοῦ Ἰσραήλ, ἥτις μετὰ τὴν σραγὴν τῶν ἱερέων τῆς αἰσχύνης καὶ τῆς ἥττης τοῦ θεοῦ της βεβαίως θὰ τὸν ἔστελλεν ἀντικαταστήσῃ αὐτὸς τὰ ἐσχάρων θύματα, ἂν μὴ κατέφευγεν εἰς τὸ ὄρος Χωρὶβ καὶ τὴν ἀντίληψιν τῶν κοράκων. Γνωρίζομεν μόνον ὅτι μίαν φορὰν, βαρυνθεὶς πλέον αὐτὰς ἔργα καὶ ἀνῆλθεν ἐπὶ τῆς

κορυφῆς τοῦ Κισσάβου. Οἱ εὐσεβεῖς χωρικοὶ οἵτινες θέλουν τὰς γυναῖκάς των ἀλλὰ θέλουν καὶ τὸν ἅγιόν των, παρηκολούθησαν αὐτὸν ἐκεῖ, ἀνέσκαψαν τὴν ἐκκλησίαν του καὶ ἀνεσύστησαν τὴν πανήγυρίν των. Ἀλλ' εἰς οὐδεμίαν γυναῖκα ἐπιτρέπεται πλέον ἐκεῖ ἡ ἄνοδος. Κατ' ἔτος μένουν εἰς τὸ παρὰ τοὺς πρόποδας δάσος Λειβάδι κ' ἐκεῖ καρτεροῦν τοὺς ἄνδρας των, λαμβάνουσαι οὕτω μόνον κατὰ συμπάθειαν τὰς εὐλογίας τοῦ ἁγίου, ἐὰν τὰς ἀποστέλλῃ.

Εὐτυχῶς ὅτε ἀνήλθομεν ἐκεῖ τὸ σκότος ἐδέσποζεν ἀκόμη εἰς τὸν αἰθέρα. Ἀλλ' ἐδέσποζε προσέτι καὶ ὁ ἄνεμος μανιώδης, ἀπειλῶν νὰ μᾶς ἐκσφενδονίσῃ εἰς τὸ χάος, ὥστε τάχιστα ἐζητήσαμεν φιλοξενίαν εἰς τὴν κατακόμβην τοῦ μισογύνους ἁγίου. Ἐκτὸς τεμαχίων κηροῦ, ἑνὸς χαμηλοῦ κηροστάτου καὶ δύο τριῶν εἰκόνων ἐξ ὧν ἡ μία τοῦ Προφήτου ἐπὶ πλακὸς τοῦ βουνοῦ, ζωγραφηθεῖσα ἐκεῖ ἐπάνω ὑπό τινος ἐκ πλησιοχώρου κώμης ἁγιογράφου, οὐδὲν ἄλλο εἴδομεν ἐν αὐτῷ. Ἀλλὰ καὶ δὲν ἠδυνάμεθα ἄλλο τι νὰ ἴδωμεν, διότι τὸ ψῦχος ἦτο δριμύτατον κ' ἐμένομεν ἀκίνητοι ἐντὸς τῶν μανδυῶν μας, συνεσπειρωμένοι εἰς μίαν γωνίαν, μετὰ πόθου ἀναλογιζόμενοι τὸν φοβερὸν καύσωνα τῆς Λαρίσης, ὅστις ὅσον καὶ ἂν εἶνε φοβερὸς δὲν ἀπειλεῖ ὅμως καὶ ἀπὸ πλευρίτιδα.

Μετ' ὀλίγον ἐφάνη διὰ τῆς ὀπῆς τῆς εἰσόδου ἡ χαραυγὴ τῆς ἡμέρας καὶ ἀνεπηδήσαμεν ὅλοι ἔξω. Ὁ παλαιὸς Ἔρως κατήργετο ν' ἀναζωογονήσῃ τὴν ὅλην καὶ ν' ἀναπλάσῃ τὸ χάος. Ἀπ' ἀνατολῶν κροκοβαφὴς πέπλος ἀνυψοῦτο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν εἰς τὸν ὁρίζοντα· οἱ ἀστέρες ἔσβυνον ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἐν λευκῇ φεγγοβολῇ· κάτω ἀπὸ τῶν δασῶν ἤρχοντο εἰς χαρμόσυνον χαιρετισμὸν τῶν πτηνῶν τὰ κελαδήματα καὶ ἄνω τῆς κεφαλῆς μας, ἐν μεγαλοπρεπεῖ πτήσει ἔκραζεν ὁ μέγας ἀετός. Ὀπισθέν μας αἱ εὐρεῖαι θεσσαλικαὶ πεδιάδες ἤρχιζον ν' ἀποκαλύπτωνται καὶ νὰ μᾶς δεικνύωσιν ἐν ἀερώδει σκιᾷ ἀκόμη τὰς ἄκρας τῶν λόφων καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν τζαμίων των· δεξιᾷ ἐν βαθυπρασίνῳ ὄγκῳ, συνεχόμενον μετὰ τῶν προπόδων τοῦ Κισσάβου καὶ τοῦ Μαυροβουνίου ἐξετείνετο μακρὺ τὸ Πήλιον, χανόμενον ἐν τῇ ἀποστάσει· ἀριστερᾷ ὠρθοῦτο ὁ θεῖος Ὄλυμπος, ὀγκώδης καὶ ἀπειλητικὸς μὲ τὴν ὑψίστην τριόδοντον κορυφήν του ἀκτινοβολουσαν εἰς τὴν αὐγήν, ὡς τὴν κορῶνα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ ἣν κρατεῖ ἐπάνω του, ὁ δικέφαλος χρυσοπλουμισμένος ἀετός, κ' ἐμπρός μας οἱ ἀτμοὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ ἁπλοῦντο εἰς ἐξαίσιαν πυρκαϊὰν νεφῶν.

Ἀλλὰ μεγαλειοτέρα πυρκαϊὰ ἤναπτεν ἤδη μακρὰν μας εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης. Πυρκαϊὰ τῆς ὁποίας ἡ αἱματώδης ἀναλαμπὴ κατεφλόγιζεν εἰς ἡμικυκλικὴν ἔκτασιν ὅλον τὸν ἀνατολικὸν ὁρίζοντα, ὡς ἐκτίναξις ὠκεανῶν βορείου σέλας. Καὶ τότε εἴδομεν κατὰ πρώτην φορὰν ἐνώπιόν μας τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀναδύον τῆς θαλάσσης, ὡς παμμεγίστην πυραμίδα ἰχνογραφουμένην πρὸ τοῦ ῥωτός· εἶτα δ' ἀπεκαλύπτοντο διαδοχικῶς πρὸς ἀριστερᾷ ὀδοντωταὶ κορυφαὶ βουνῶν λάμπουσαι καὶ κοιλάδες μεταξύ, ἐν λευκαζούσῃ ὀθόνῃ ὁμίχλης καὶ πεδιάδες βαθυκύανοι μὲ φαιὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ στίγματα συνοικισμῶν καὶ ἀκταὶ μὲ τὸν ἀφρὸν τοῦ κύματος καὶ τῶν ἄμμων τοὺς σωρούς, εἰς ἀργυρᾶν ταινίαν συγχεόμεναι καὶ κάτω ἡμῶν, σχεδὸν πρὸ τῶν ποδῶν μας, αἱ γιγαντώδεις γλῶσσαι τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἡ θάλασσα τῆς Κασσάνδρας, εἰς τῆς ὁποίας ὅμως τὰ μολυβδόχροα κύματα, δὲν ἀρμένιζε πλέον ὁ φοβερὸς στόλος τῶν καταδρομέων καὶ τὸ μαῦρον καράβι τοῦ Σταθᾶ!

Αἴφνης ἀνέδυσε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον μέσῳ φλογερῶν κυμάτων κατακόκκινος καὶ ἀλαμπής, πεπιεσμένος τὰς δύο παρειάς, ὡς γιγαντιαία βαρβαρικὴ ἀσπίς, ὁ ἥλιος. Τὸν ἐβλέπομεν ἀνερχόμενον εἰς τὸν ὁρίζοντα μεγαλοπρεπῶς, βραδέως, ἀτενίζοντα ἡμᾶς κατάμματα, ὡς νὰ ἤθελε νὰ παίξῃ μὲ τὴν ἀνυπομονησίαν καὶ τὴν περιέργειάν μας. Καὶ ἡμεῖς ἐπίσης τὸν ἀτενίζομεν κατάμματα, μ' ἔκφρασιν ὑπερτάτης ἐκπλήξεως ἐπὶ τῷ θεάματι ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ θράσος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προσλαμβάνει εὐθὺς ὁ ἄνθρωπος, μόλις ἴδῃ ἀνίσχυρον κ' ἐξηυτελισμένον τὸν θεόν του. Ἀλλ' ὡσεὶ νὰ ἐθυμώθη διὰ τοῦτο αἴφνης, ἐστρογγυλώθη κ' ἔβαλε ποταμὸν ἀκτίνων κατεπάνω μας, ὥστε οἱ ἀνίσχυροι ὀφθαλμοί μας ἐκλείσθησαν τυφλοὶ καὶ δακρυσμένοι, ὡς νὰ ἐπάθομεν τὸ πάθημα τοῦ Τειρεσίᾳ.

Εὐτυχῶς δι' ἡμᾶς ὁ μέγας Ἀπόλλων δὲν εἶχε τὴν κακεντρέχειαν τῆς σεμνῆς Παρθένου. Οἱ ὀφθαλμοί μας ἀνέλαβον μετ' ὀλίγον τὴν δύναμίν των καὶ εἴδομεν κάτω τὸν κόλπον ὅλον, ἐν μολυβδίνῃ ἀκινησίᾳ, λάμποντα ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου μεχρὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ σύντροφοί μου ἔλεγον ὅτι ἔβλεπον ἐκεῖ τὴν ἱερὰν πόλιν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἐγὼ ὅμως δὲν τὴν διέκρινα. Εἶδον ὅμως εὐκρινῶς ἐδῶθεν καὶ τὸν Ἅγιον Στέφανον καὶ τὸ Λιτόχωρον, καὶ τὴν Κατερίνα μὲ τοὺς κάμπους καὶ τὰς περιοχάς των καὶ τὸ τεῖχος τῆς Πλαταμῶνος, τὸ ὁποῖον ἀναθρώσκει ὄπισθεν τῆς μεθορίου γραμμῆς ἐπὶ λόφου, λευκὸν καὶ κομψόν, ὡς μαρμάρινον μνημεῖον μεσαιωνικοῦ ἥρωος. Ἐδῶθεν δ' ἀκόμη διεκρίνομεν τὴν σχισμάδα τῶν Τεμπῶν ἄνω τῆς ὁποίας, ἐπὶ τῶν καταρρύτων πλευρῶν τοῦ κάτω Ὀλύμπου, ἐφαίνοντο ἡ Ῥάψανη καὶ ἡ Καρυά, ὁ Πυργετὸς καὶ ἡ Λιγάνη καὶ μεθοριακοί τινες σταθμοί, μέχρις οὗ ὠρθοῦτο εἰς δυσανάβατον ὕψος τὸ ἱερὸν ὄρος, ζηλοτύπως ἀποκλεῖον ἀπὸ τῶν πατριωτικῶν ὀφθαλμῶν μας τὰ ἐνδότερα τῆς Μακεδονίας.

Εἴχομεν ὅμως ἐκ δεξιῶν ἄλλα τερπνὰ θεάματα. Ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου, φεγγοβολοῦντος ἤδη ἡ Σκίαθος καὶ ἡ Σκόπελος ἔτεινον πρὸς τὸν ἥλιον τὰ δασέα στήθη των, ὡς φιλόκαλοι πέρδικες, κ' ἐν συναφείᾳ φαινομενικῇ ἤρχιζεν ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ Πηλίου ἡ σειρὰ τῆς Γούρας, ἠρέμα προσαναβαίνουσα εἰς εὔγραμμα ὕψη, ἄνω τῶν ὁποίων ἐξεῖχε βαρὺς καὶ χιονισμένος ὁ Παρνασσός· ἔπειτα ἤρχοντο τὰ ὄρη τῶν Ἀγράφων, ἐπιμήκη, ὑψηλά, ὀδοντωτὰ ὡς σειρὰ φοβερῶν πύργων εἰς τεῖχος Κυκλώπειον· εἶτα ἀνεπαισθήτως τὰ ἡρωϊκὰ Χάσια καὶ διὰ τῶν Στενῶν τῆς Σιάπκας κατέληγον εἰς τὸν Ὄλυμπον, σχηματίζοντα οὕτω παμμεγίστην λεκάνην, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας ἁπλοῦντο αἱ παχεῖαι πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας, μὲ τὴν λοφοσειρὰν τοῦ Ῥεβενίου ἐν τῷ μέσῳ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, καὶ τὸν μέγαν Πηνειόν, λάμποντα μέσῳ καψαλῶν ὀχθῶν, μὲ τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, τὰ τζαμιὰ καὶ τὰς ἐκκλησίας των, τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Ἑβραίους κατοίκους των, τοὺς ὁποίους ὁ ἥλιος ἐρωτίζεν ἤδη εἰς τὰ ἔργα των καὶ κατεφλόγιζε διὰ τῶν ἀκτίνων του. Τούτους δὲ ἴσως θέλων νὰ προφυλάξῃ ὁ ἀγαθὸς Κισσσαβος εἴδομεν νὰ ῥίπτῃ παχεῖαν τὴν σκιάν του μακράν, περιλαμβάνων σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ Λαρισαίου πεδίου ὑπὸ τὴν προστασίαν του, ἐνῷ τὴν κορυφὴν ἐξέτεινε μέχρι τῶν Χασίων. Ποῖος ὅμως δύναται ν' ἀντιστρατευθῇ τοῦ Διός! Τί δύναται νὰ κάμῃ τὸ ἀκίνητον ὄρος, ὅσον καὶ ἂν εἶνε μέγα, ἐμπρὸς εἰς τὸν ἑκατηβόλον θεόν, ὅστις ἐμάστιζε τοὺς λευκοὺς ἵππους κ' ἔφερε τὸ πυρφόρον ἅρμα του μετὰ τάχους εἰς τὰ ὕψη; Μικρὸν κατὰ μικρὸν περιεμάζευσεν, ὁ γηραιὸς τὴν σκιάν του καὶ συνεσπειρώθη περὶ ἑαυτόν, ὡς χελώνη εἰς τὰ βήματα τοῦ διαβάτου.

Ἡμεῖς ὅμως ἐτρέμαμεν ἐκ τοῦ ψύχους ἐκεῖ ἐπάνω κ' ἐκρατούμεθα ἰσχυρῶς ἀπὸ τῶν πλακῶν ἵν' ἀντιστῶμεν εἰς τὰς πνοὰς τοῦ ἀνέμου. Ἀροῦ δ' ὁ ἥλιος ἔκρυψεν ὑπὸ τὰς ἀκτίνας του ὅλον τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον καὶ τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς καὶ τὰς πόλεις κ' ἐχορτάσθημεν τοῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον ὁμολογῶ, ὅτι μᾶς ἔκαμνε νὰ λησμονήσωμεν πάντα κόπον καὶ κούρασιν, ἠρχίσαμεν νὰ κατεργώμεθα προθύμως καὶ εὐχερῶς οὐδὲν ἀναλογιζόμενοι εἰμὴ τὸν τσοπάνον καὶ τὴν ὁπλοφορίαν!

— Ἐδῶ, καπτάνε, ἔχουμε τὰ μαγαζιά μας· μοῦ εἶπεν ὁ ἀγαθὸς Στεφανῆς ὅταν ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς Συναχόβρυσις, δεικνύων μοι τὴν κάτω χαράδραν.

Ἠπόρησα πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ εὑρίσκωνται μαγαζιὰ εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκείνην· ἐν τούτοις παρετήρησα δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ περιμένων νὰ ἴδω τίποτε οἰκίσκους. Ἀλλ' εἰς δευτέραν μου ἐρώτησιν ἔμαθον παρὰ τοῦ Στεφανῆ — ἀπὸ τοῦ ὁποίου, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἀνέλαβον τὸ καπετανλίκι διότι ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν στάνην — ὅτι μαγαζιὰ λέγουν οἱ χωρικοὶ τὰ σπήλαια τοῦ βουνοῦ, ἐντὸς τῶν ὁποίων φυλάσσουν ἀσφαλῶς τὸν πάγον. Καὶ ὅτι τὸν πάγον αὐτὸν κατασκευάζουν οὕτω πως. Ἀνοίγουν λεκάνην μεγάλην, τὴν καθαρίζουν καλῶς, ἔπειτα στρέφουν τὸ νερὸν καταρρέοντος ῥυακίου καὶ τὴν γεμίζουν. Ἔπειτα στρέφουν ἄλλοῦ τὸ ῥεῦμα καὶ ἀφίνουν τὸ νερὸν τῆς λεκάνης, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὸ δριμὺ ψῦχος παγώνει· εἶτα ἔρχονται οἱ χωρικοὶ μὲ τοὺς πελέκεις, κόπτουν εἰς τεμάχια τὸν πάγον καὶ τὸν ἀποθέτουν εἰς καθαρὰ καὶ ἀνήλια σπήλαια, ἀπ' αὐτοῦ δὲ φέρουν καὶ πωλοῦν εἰς Λάρισαν τὸ καλοκαῖρι πρὸς 30 λεπτὰ τοὐλάχιστον τὴν ὀκᾶν.

— Καὶ κερδίζετε τίποτα; ἠρώτησα τὸν Στεφανῆν.

— Ἀμ' ἔπειτ' ἀπὸ τὰ γίδια καὶ τὰ κάρβουνα, μ' αὐτὸν πορεύομε τὰ σπίτια μας, μοῦ ἀπήντησεν.

Ἐν τούτοις ἐφθάσαμεν εἰς τὴν στάνην ὅπου ὁ τσοπάνος ἔσπευσε νὰ μᾶς ὑποδεχθῇ μετά τινος ἄλλου χωρικοῦ ὃν προσέλαβε, φαίνεται, βοηθὸν ἵνα ἐξαρκέσῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας. Εὕρομεν καὶ τὸ γάλα ψυχραινόμενον καὶ τὸ ψητὸν ἕτοιμον καὶ δύο μαύρους ἄρτους καὶ γιγαντιαίαν τσότραν πλήρη οἴνου καὶ τὴν τυρόπηταν εἰς τὸ ταψί. Ἐστρώθημεν ἐπὶ προχείρου, ἐκ κλάδων ἐλάτου, τραπέζης, ἐφάγομεν κ' ἐπίομεν ἡρωϊκώτατα καὶ ὑπηρετήθημεν ἀλύπητα.

Καὶ ἰδοὺ διατί οἱ καπετάνοι δὲν φοβοῦνται τὰ τσοπανόσκυλα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἀθηναϊκὴ Ἠχὼ

Ὅπως πρὸς εὕρεσιν τοῦ αἰτίου ἀνεξηγήτων τινῶν ἠθῶν καὶ αἰσθημάτων τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος, εἶνε χρεία ἀναδρομῆς μέχρι τῆς παιδικῆς αὐτῆς ἡλικίας, οὕτω πρὸς ἐπεξήγησιν παραδόξων τινῶν τάσεων καὶ ψυχικῶν διαθέσεων τῶν ἀτόμων, εἶνε χρεία νὰ προστρέχωμεν εἰς τὰ πρῶτα αὐτῶν ἔτη, ὅτε βαθέως ἐνεχαράσσοντο αἱ ἐντυπώσεις.

Κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Ἀπόκρεων αἰσθάνομαι πάντοτε μίαν ἀκατανίκητον δυσθυμίαν. Εἴτε διασκεδάζω, εἴτε δὲν διασκεδάζω, εἴτε ἔχω λόγους νὰ ἦμαι δυσηρεστημένος, εἴτε δὲν ἔχω κανένα, εἴτε εἰς τὴν πατρίδα μου, εἴτε εἰς τὴν ξενητείαν, παντοῦ καὶ πάντοτε, ἀρκεῖ νὰ εἶνε Ἀπόκρεως διὰ νὰ θεωρῶμαι ἡ δυστυχεστέρα ὕπαρξις, ἐξ ὅσων βαρύνουσι τὸν ἄθλιον αὐτὸν πλανήτην. Ὑπῆρξεν ἐν τούτοις ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τὰς Ἀπόκρεως ἤμην τῷ ὄντι δυστυχής· καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ παιδική μου ἡλικία. Ἔζων εἰς μίαν πόλιν, φημιζομένην κυρίως διὰ τὸ Καρναβάλι της. Χοροί, παραστάσεις, τρέλα, εὐθυμία· ὅλος ὁ κόσμος ἀνάστατος. Ἀλλ' ἔζων συγχρόνως καὶ εἰς μίαν οἰκογένειαν μὲ αὐστηρὸν χαλινόν, διὰ τὴν ὁποίαν

αἱ διασκεδάσεις αὗται ἦσαν ξέναι. Ὁ πατήρ μου ἀπεστρέρετο τὴν μετὰ τοῦ κόσμου ἐπιμιξίαν καὶ περιώριζε τὴν μητέρα μου. Τὰ παιδία — παιδία ἀρκετὰ μεγάλα πλέον — ἐμέναμεν εἰς τὸ σπίτι. Ἡ μόνη μας διασκέδασις ἦτο νὰ βλέπωμεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τοὺς διερχομένους προσωπιδοφόρους καὶ νὰ καθήμεθα εἰς γεύματα πλουσιώτερα τοῦ συνήθους, διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν διόλου ὄρεξιν τὸ ἑσπέρας. Ἐκοιμώμεθα ἐνωρίς, ἀκριβῶς ὅταν ὁ κόσμος ἐξήρχετο νὰ διασκεδάσῃ... Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐμάνθανα ἀπὸ τὰ ἄλλα εὐτυχῆ παιδία τὰ θεάματα τῆς ἑσπέρας. Ἔμβαινα εἰς τὸ σπίτι καταλυπημένος καὶ ἤρχιζα τὰ δάκρυα καὶ τὰς παρακλήσεις νὰ πηγαίνωμεν καὶ ἡμεῖς ὀλίγον ὡς τὴν λέσχην ποὺ εἶχε χορόν, ὡς τὴν Πλατείαν, ὅπου συνηθροίζοντο αἱ λαμπραὶ συνοδεῖαι καὶ παραστάσεις τῶν μετημφιεσμένων... Ἀλλ' αἱ παρακλήσεις μου δὲν εἰσηκούοντο ἀπὸ κανένα. Γρήγορα ἀπηλπίσθην καὶ περιωριζόμην εἰς τὸ ἑξῆς νὰ κλαίω μόνος καὶ σιωπηλός. Μοῦ ἔκαμναν ἀηδίαν τὰ φαγητὰ καὶ δὲν ἔτρωγα· μοῦ ἐκίνουν τὴν ζηλοτυπίαν οἱ προσωπιδοφόροι καὶ δὲν τοὺς ἔβλεπα ἀπὸ τὸ παράθυρον... Ἤμην δυστυχής.

Πολλὰς Ἀπόκρεως διῆλθον οὕτω κλαίων καὶ μελαγχολῶν. — τὰς Ἀπόκρεως τῶν παιδικῶν μου, τῶν καλλιτέρων ἐτῶν. Καὶ ἰδοὺ διατί σήμερον, ὅσους λόγους καὶ ἂν ἔχω νὰ μὴν ἦμαι δυχηρεστημένος, αἰσθάνομαι τὰς δεκαπέντε-εἴκοσι αὐτὰς ἡμέρας τὴν ἀκουσίαν δυσθυμίαν περὶ ἧς ἔλεγον. ἀνάμνησιν ἀλγεινήν, μεμακρυσμένην ἠχὼ τοῦ παρελθόντος, τὴν ὁποίαν τίποτε, ἐκτὸς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τίποτε δὲν εἶνε ἱκανὸν νὰ κατασιγάσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ μου.

*

Τὸ ψυχολογικὸν αὐτὸ σύμπτωμα ἠθέλησα νὰ σᾶς γνωρίσω, ὄχι μόνον διότι εἶνε αὐτὸ καθεαυτὸ περίεργον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐννοήσετε πόσον πληκτικὴ μοῦ εἶνε ἡ ἀθηναϊκὴ ἠχὼ αὐτῆς τῆς ἑβδομάδος καὶ τῆς προσεχοῦς. Ὅλα μοῦ φαίνονται ἀνούσια, ψυχρά, ἀηδιαστικά, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἑσπερίδος, ὅταν προσβλέπωμεν ἀλλήλους ἀμήχανοι καὶ σιωπηλοί, μέχρι τοῦ τέλους, ὅταν τὸ γαλακτόχρουν φῶς τῆς αὐγῆς φωτίζῃ πρόσωπα ὠχρά, νυσταλέα, ἐλεεινά· ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ γυμνόποδος καὶ μουντζουρωμένου, τοῦ κινοῦντος τὸν χυδαῖον γέλωτα διὰ μορφασμῶν, μέχρι τοῦ κομψοῦ δανδῆ, τοῦ ὑποκλινομένου πρὸ τῆς χορευτρίας του εἰς τὴν ρωταυγῆ αἴθουσαν τοῦ χοροῦ!... Ἀπορῶ πῶς διασκεδάζει ὁ κόσμος μὲ πράγματα χωρὶς λόγον, χωρὶς οὐσίαν, τυπικά, συνεθισμένα, νεκρόφραστα· ὅλα, ἀπὸ τὰ λαϊκὰ ἕως τὰ ἀριστοκρατικώτερα· ἀπὸ τὰ νομιζόμενα εὐρυῆ ἕως τὰ βλακωδέστερα... Καὶ κίνησις, λέγουν, εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ζωηρότης... Ἀλλὰ τί θέαμα εἶνε πάλιν αὐτὸ τὸ γαϊτανάκι, μὲ τοὺς ὀρικτοὺς ἤχους τοῦ βιολίου του καὶ μὲ τὰς χονδροειδεῖς καὶ γενειώσας χορευτρίας του; Τί εἴδους εὐφυολογίαι εἶνε αὐταὶ τοῦ ποιητοῦ τοῦ κάρρου καὶ πῶς γελᾷ ἀκόμη ὁ κόσμος μὲ τὰς ξεσχισμένας φωνὰς τοῦ Φασουλῆ; Πόσην προξενοῦσιν ἀηδίαν καὶ πλῆξιν τὰ ψευδῆ φιλορρονήματα τῶν χορῶν ἐν ἐξωμίδι καὶ πόσας σκέψεις ἀλγεινὰς γεννῶσι τὰ φράκα ἐκεῖνα τὰ μελανά, τὰ περιστρεφόμενα ὑπὸ τὰ τόσῳ τετριμμένα μέλη τῆς ὀρχήστρας! Καὶ αἱ οἰκογενειακαὶ συναθροίσεις αἱ ἀνοῦσαι, τί σᾶς λέγουν; Καὶ τὰ γεύματα μὲ τὰ τόσα φαγητά, ποὺ σᾶς ἀναγκάζουν νὰ στοιβάζετε μέσα σας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο κατόπιν νὰ μὴ φάγετε ἕνα χρόνον; Καὶ οἱ αὐτοσχέδιοι χοροί, οἱ προκαλούμενοι ἀπὸ τὸν ἄχρονον καὶ πλημμελῆ κυμβαλισμὸν τῆς τάδε εὐ ἠγημένης δεσποινίδος; Καὶ τὰ ρόπαλα μὲ τοὺς ἀλευρωμένους, καὶ αἱ κομπανίαι μὲ τὰ δόμινα καὶ τὰ σαχλὰ πειράγματα, αἱ περιερχόμεναι μὲ βροχὴν ἢ μὲ ἄνεμον, τὰ σπίτια ποὺ δέχονται;... Καὶ οἱ κόποι, καὶ αἱ ἀγρυπνίαι, καὶ αἱ φροντίδες καὶ τὰ ἔξοδα;... Ἄχ, Θεέ μου! καὶ δι' αὐτὰ ἔκλαιε ὅταν ἤμην μικρός; Καὶ τί εἶνε τόρα τάχα ποῦ τ' ἀπολαμβάνω καὶ τὰ ἀηδιάζω; Καὶ μήπως διασκεδάζει κανείς; καὶ μήπως εἶνε δυνατὸν νὰ διασκεδάσῃ κανεὶς μὲ αὐτά;

*

Τίποτε, τίποτε. Εἶμαι προκατειλημμένος, πολὺ ὑποκειμενικός, πολὺ λυρικός. Βλέπω τὴν μίαν μόνον ὄψιν τοῦ πράγματος καὶ λησμονῶ ὅτι διὰ νὰ γελάσῃ, διὰ νὰ διασκεδάσῃ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ γείνῃ πάλιν παιδίον, νὰ δίδῃ σημασίαν εἰς πράγματα ἀσήμαντα, ν' ἀστειεύεται μὲ τὰ σοβαρὰ καὶ νὰ σοβαρεύεται μὲ τ' ἀστεῖα... Βλέπετε ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος νυχθημερὸν διασκεδάζει; Διασκεδάζει πράγματι. Ἔχει ὑποστῇ αὐτὴν τὴν μετάβασιν καὶ διατελεῖ ἐν καταστάσει παραφορᾶς. Τὸ αἴσθημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον τὸν ὁπλίζει κατὰ τοῦ κόρου, μακρὰ ἤδη συνήθεια τὸν ἔκαμε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ ἀσυνειδήτως μόλις ἀρχίσῃ τὸ τριῴδιον, διὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ παρὰ μὲ τὸν κώδωνα τοῦ ἀποδείπνου. Τότε μόνον θὰ τῷ φανῶσιν ὅλα ψυχρὰ καὶ ἀνοῦσια, ὡς ν' ἀφυπνίζετο ἐξ ὀνείρου γλυκέος. Διότι ὄνειρον, ἓν ὄνειρον γλυκύ, εἶνε ἡ τρελὴ Ἀπόκρεως δι' ὅλους τοὺς ἱκανοὺς νὰ ὑρίστανται ἀκόμη τὴν ἐπίδρασίν της. Λέγω καὶ ἱκανούς· καὶ μήπως δὲν ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ ἀνίκανοι, ἐντελῶς ἀνίκανοι νὰ διασκεδάσουν, μολονότι καυχῶνται διὰ τοῦτο; ... Ἀλλ' ἰδέτε τώρα ὅλους ἐκείνους, ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν ὁποίων ἀνθίζουσι ῥόδα καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ὁποίων καίει ἡ ἄσβεστος τοῦ πόθου φλόξ. Δι' αὐτοὺς ὅλα εἶνε ὡραῖα, ὅλα χαρμόσυνα. Τὴν νύκτα τὴν διέρχονται ἐν τῇ μέθῃ τῶν ἀνθέων, τῆς μουσικῆς, κουρίων θωπειῶν, λαθραίων βλεμμάτων, λόγων γλυκέων... Καὶ τὴν πρωΐαν εὑρίσκουν ἀκόμη ὄρεξιν νὰ γελάσουν μὲ τὸν Ποιητὴν ἢ μὲ τὸν Περικλέτον, νὰ παρακολουθήσωσι τοὺς ἀγῶνας τῶν Ῥοπάλων, νὰ καγχάσουν πρὸ τῆς διερχομένης Καμήλας...

*

Ἄ, ἐδῶ σταθῆτε! Μὲ τὴν Καμήλαν γελῶ καὶ ἐγώ. Εἶνε τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν ἀθηναϊκῶν Ἀπόκρεων μὲ δυσαρεστεῖ ὀλιγώτερον. Ὁ ὄγκος ἐκεῖνος ὁ παράδοξος, ὁ ἄξεστος, ὁ ῥυπαρός, ὁ ῥακένδυτος, ἀσκεῖ περίεργον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν νεύρων μου. Κάτωθεν τοῦ πανίου, τοῦ καλύπτοντος τὸ πελώριον σῶμα, φαίνονται τέσσαρες πόδες ἀνθρώπινοι, πολλάκις γυμνοί. Ἂν τὸ σκέπασμα ἦτο ὀλίγον μακρότερον, θὰ ἐκάλυπτε τὴν ἀπρέπειαν αὐτήν. Ἀλλὰ θὰ ἔλειπεν οὕτως ἓν στοιχεῖον γέλωτος σημαντικόν. Βλέπεις τοὺς πόδας καὶ ὁ νοῦς σου πηγαίνει ἀμέσως εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὸν ἕνα ὀπίσω, ὁ ὁποῖος δὲν βλέπει καθόλου καὶ περιπατεῖ ὅπου τὸν σύρουν,—τὸν ἄλλον ἐμπρός, ὁ ὁποῖος βλέπει ἀπὸ τὴν βάσιν τοῦ τεραστίου λαιμοῦ καὶ διευθύνει τὸ τέρας καὶ χειρίζεται τὸν μηχανισμὸν δι' οὗ ἀνοιγοκλείει τὸ στόμα καὶ ψαρεύει τὰ καπέλα τῶν διαβατῶν καὶ τὰ πορτοκάλια τοῦ μανάβη. Συλλογίζεσαι ἐπίσης πόση ὁμόνοια εἶνε χρεία νὰ συγκρατῇ ἐκεῖ μέσα τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀποτελοῦντας ὁμοῦ ἓν ζῶον, καὶ φαντάζεσαι τί θὰ ἐγίνετο τὸ κακόμοιρον αὐτό, ἂν ἔξαφνα μία ἔρις τοὺς ἔκαμνε νὰ τραπῶσι διευθύνσεις ἀντιθέτους... Ἀλλ' εἶνε σπάνια τὰ παραδείγματα τοιαύτης συμφορᾶς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ τέρας ὀρθοποδεῖ σῶον καὶ ἀκέραιον καὶ περιάγει τοὺς ὄβους του δι' ὅλων τῶν ὁδῶν ὑψοῦν καὶ χαμηλόνον τὴν κεφαλήν. Δὲν ὑπάρχει κωμικώτερον θέαμα ἀπὸ τὴν ὀπισθοχώρησίν του καὶ ἀπὸ τὸν χορόν του. Τὰ παιδία, τὸ παρακολουθοῦν ἀπὸ γειτονιᾶς εἰς γειτονιὰν ἐν βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ. Καὶ ὁ νταϊρὲς κτυπᾷ καὶ ὁ καμηλιάρης ψάλλει:

Πορτοκάλι ψάρεψε,
Ὤχ κυρὰ νταραντάνα...

Καὶ τὰ παιδία γελοῦν καὶ ἕνας ἐλεεινὸς καταμουντζουρωμένος περιφέρει τὸν δίσκον του καὶ συνάζει πενταλεπτα, γελῶν καὶ αὐτὸς διὰ τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον ζητεῖ νὰ τὸν πληρώσουν...

*

Φέτος αἱ Ἀπόκρεω προμηνύονται ἀρκετὰ ψυχραί — ὄχι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ καιροῦ βέβαια, ὁ ὁποῖος διατηρεῖται γλυκύς. Τὰ πένθη καὶ ἡ οἰκονομικὴ κρίσις λέγουν ὅτι συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ λείπῃ ἡ ὄρεξις ἡ μεγάλη καὶ ἡ κίνησις. Οἱ χοροὶ σχετικῶς ἀραιοὶ καὶ ὄχι λαμπροὶ — ὁμιλῶ ἀντικειμενικῶς τόρα· κομψότατον, ἐμψυχόνον τὸν ζῆλον τοῦ κόσμου, δὲν ἐσυστήθη· νέκρωσις καὶ ἐγκατάλειψις. Ἡ ἀπόπειρα τοῦ γαλβανισμοῦ τῶν ἀθηναϊκῶν Ἀπόκρεων, ἡ ὁποία ἐγένετο πρό τινων ἐτῶν, εἶνε χρεία νὰ ἐπαναληφθῇ. Τὸ ῥεῦμα ἦτο ἀνίσχυρον.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗ

Ὁ Πυρετὸς καὶ ἡ Κινίνη

Εὑρέθη τέλος ἡ ἐξήγησις τῆς θεραπευτικῆς ἰδιότητος τῆς κινίνης εἰς τοὺς διαλείποντας πυρετούς. Ἡ κινίνη ἐφαρμοζομένη κατὰ τῶν πυρετῶν εἶνε ὡς γνωστὸν ἐκ τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων φαρμάκων τῆς θεραπευτικῆς, ὧν ἡ ἐνέργεια εἶνε ἀπολύτως ἀσφαλής.

Τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς τούτων ἐξήγουν μέχρι τοῦδε, παραδεχόμενοι τὴν κινίνην ὡς μέσον ἀντινευρικὸν ἐξασκοῦν εὐνοϊκὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀγνώστων λειτουργιῶν, αἵτινες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαλειπόντων πυρετῶν παρατηροῦνται συμβαίνουσαι ἐν τῷ νευρικῷ συστήματι. Κατὰ τὸ ἔτος 1867 παρέσχεν ἤδη ὁ ἐν Βόννῃ καθηγητὴς Κάρολος Βίντζ νέαν ἐξήγησιν τῆς ἐνεργείας τῆς κινίνης, ἥτις τότε μὲν μὴ τυχοῦσα μεγάλης προσοχῆς, ἀναδεικνύεται τώρα μόλις ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ὀρθότητι, διότι ἀνεκαλύφθη ὅτι τὸ αἴτιον τῶν διαλειπόντων πυρετῶν εἶνε ὂν τῆς κακοτάτης βαθμίδος, ἤτοι τὸ Plasmodium malariae ἀνῆκον εἰς τὴν τάξιν τῶν πρωτοζώων ἢ ἀμοίβων. Κατ' ἐκείνην ἤδη τὴν ἐποχὴν εἶχε δείξῃ ὁ Βίντζ ὅτι ἡ ὑδροχλωρικὴ κινίνη εἶνε ἰσχυρὸν δηλητήριον διὰ τὰ πρωτοπλάσματα σηπομένων φυτῶν, ἐνεργεῖ καὶ λίαν κωλυτικῶς εἰς διαφόρους ζυμωτικὰς καὶ σηπτικὰς δόσεις· ἀπέδειξε προσέτι τὴν δηλητηριότητα τῆς κινίνης διὰ τὰ πρωτόζωα τοῦ γλυκέος ὕδατος. Ὅταν αἱ κινήσεις αὐτῶν εἶνε ἐν πλήρει κυκλοφορίᾳ καὶ προσθέσωμεν τότε τὴν λίαν ἀραιὰν διάλυσιν κινίνης, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ μὲν κινήσεις παύουσιν αὐτοστιγμεί, τὰ δὲ ζωάρια καταστρέφονται μετ' ὀλίγον. Καὶ εἰς τὴν ἀραιοτάτην διάλυσιν τῆς κινίνης μέχρις 1 εἰς 30.000 παρατηρεῖται ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, ἀφοῦ παρέλθωσιν ὅμως ὡραί τινες. Ὁ Βίντζ συνεπέρανε τότε ὅτι ἡ κινίνη δὲν ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀλλὰ καταπαύει τοὺς διαλείποντας πυρετοὺς καὶ πάντα τὰ συμπτώματα αὐτῶν, ἑπομένως καὶ τὰς παρεμπιπτούσας προσβολάς, παραλύουσα τὴν αἰτίαν αὐτῶν, ἥτις πιθανώτατα εἶνε κατώτατός τις ὀργανισμός. Ἡ προϋπόθεσις αὕτη ἐπηλήθευσε μετὰ παρέλευσιν 25 περίπου ἐτῶν. Ὁ Λαβεράν ὁ εὑρὼν τὸ πλασμόδιον τῶν διαλειπόντων πυρετῶν, ἀπέδειξε προσέτι ὅτι μόλις ὁ πάσχων λάβῃ κινίνην, ἐξαφανίζεται ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ὁ ὀργανισμὸς οὗτος, ὅστις ζῇ ἐντὸς τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῆς κινίνης ἐπὶ τῶν ἀμοίβων φονεύονται ταῦτα. Ἐὰν μίξωμεν μίαν σταγόνα θειικῆς ἢ ὑδροχλωρικῆς κινίνης μετὰ μιᾶς σταγόνος αἵματος τοῦ πάσχοντος, παύουσιν ἀμέσως αἱ κινήσεις τοῦ μικροῦ τούτου παρασίτου, μεταβαλλομένου εἰς πτῶμα. Οὕτως ἡ θεραπεία τῶν πυρετῶν διὰ τῆς κινίνης γίνεται νῦν συστηματικῶς ἐπιστη

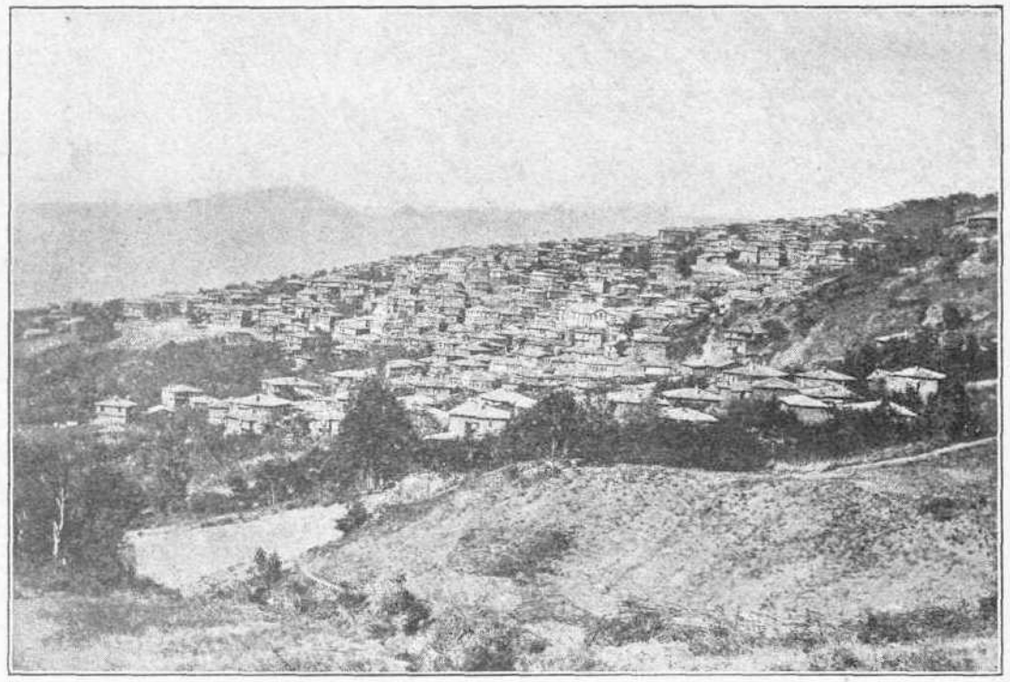

ΟΡΤΑΚΙΟΪ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ

μονική, ἐν ᾧ ἦτο μόνον πρακτική πρότερον, γνωσθείσης τῆς ἀρχικῆς αἰτίας τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ. Ἡ δὲ ἰατρική τότε μόνον θὰ γίνῃ τελεία ἐπιστήμη, ὅταν εἶνε εἰς θέσιν νὰ εὑρίσκῃ τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν πάσης νόσου.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Ὁ Τηλέγραφος καὶ οἱ Κινέζοι

Τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα ἐν Κίνᾳ τίθενται πάντοτε ὑπὸ τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, ὁ λόγος δὲ δι' ὃν οἱ συνήθεις πάλαι καὶ τὰ ἐναέρια σύρματα, ὧν ἀφθονεῖ παντοῦ τὸ εὐρωπαϊκὸν ἔδαφος, δὲν εἶνε ὁρατὰ εἰς τὴν χώραν τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου εἶνε περίεργος. Δὲν ὑπάρχουσι κοιμητήρια ἢ νεκροταφεῖα ἐν Κίνᾳ, ἑκάστη δὲ οἰκογένεια θάπτει τοὺς νεκρούς της εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῆς ἀγρούς. Οἱ νεκροὶ πρόγονοι ἐν τοιαύτῃ τιμῇ καὶ σεβασμῷ τηροῦνται παρὰ τοῖς κατοίκοις τοῦ Οὐρανίου Κράτους, ὥστε σκιά τις πίπτουσα ἐπὶ τοῦ τάφου ἑνὸς τῶν προγόνων θεωρεῖται ὡς ὕβρις κατ' οὐδένα τρόπον δυναμένη νὰ συγχωρηθῇ. Ὅτε δὲ ἡ πρώτη τηλεγραφική Ἑταιρία ἤρχισε νὰ ἐμπηγνύῃ πάλους ἐφ' ὧν νὰ ἐντείνῃ τὰ σύρματα, ἐνομίσθη ὅτι αἱ σκιαὶ τῶν πάλων τούτων βεβαιότατα θὰ ἔπιπτον κατὰ τινα ὥραν τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν προγόνων Κινέζου τινός, καὶ ἀδιάλειπτοι ἦσαν αἱ ἔριδες μεταξὺ τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν κατοίκων. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὸ ἔργον των· καὶ ἀδαεῖς ὄντες τῆς γλώσσης τῶν Κινέζων, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι τί ἐσήμαινεν ὁ θόρυβος ὃν διήγειρεν ἡ ἐργασία των. Ἐζητήθησαν τότε ἐξηγήσεις ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἐγνώσθη τὸ μυστικόν, ἔκτοτε δέ, πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον της, ἡ ἑταιρία ἠναγκάσθη νὰ θέσῃ ὑπογείνια τὰ σύρματα.

Καὶ ἄλλος σιδηροδρομικὸς κύων

Καὶ ἄλλος σκύλος, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σιδηροδρόμου καὶ αὐτός, ἐτελεύτησεν ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ. Οὗτος πάλιν εἶχεν ἰδιάζουσαν ἐνασχόλησιν τὸ νὰ προπέμπῃ διὰ σιριγμάτων καὶ ὑλακῶν ἕκαστον τραῖνον ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν, καὶ δὲν ἡσύχαζε πρὶν ἴδῃ αὐτὸ ἐκκινοῦν. Εἶχεν ἀποκτήσει, λέγουν, ἀρμεμφύτως τὴν γνῶσιν τῆς ἀριθοῦς ὥρας καὶ στιγμῆς καθ' ἣν θ' ἀνεχώρει ἕκαστον τραῖνον· ἐκάθητο συνήθως εἰς τὴν γωνίαν του, ἀλλ' ἅμα ἤκουε τὸν κώδωνα τῆς ἀναχωρήσεως, (μόνον τὸν κώδωνα τῆς ἀναχωρήσεως· πρὸς πάντα ἄλλον κώδωνα ἄλλης ὑπηρεσίας ἠδιαφόρει), ἀμέσως ἐπήδα ὄρθιος, ἔτρεχεν, ἵστατο πλησίον τῆς ἁμαξάλξης καὶ δὲν ἔπαυε νὰ γαυγίζῃ μανιωδῶς ἐωσοῦ ἀνεχώρει τὸ τραῖνον, καὶ τότε ἔτρεχε πρὸς τὸν ρύλακα καὶ δι' ἄλλης ὑλακῆς πάλιν τοῦ ὑπενθύμιζεν ὅτι πρέπει νὰ εἶνε ἄγρυπνος εἰς τὸ καθῆκόν του μέχρι τῆς προσεγγίσεως τοῦ ἄλλου τραίνου. Εἶτα ἀπεσύρετο καὶ ἡσύχαζε νεπ' ὀλίγα λεπτά, ἐωσοῦ ἠχήσῃ καὶ πάλιν ὁ κώδων.

Διπλῆ εὐχαριστησις

Καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου ἀσθενῶν μανθάνει, ὅτι ὁ ὑφηγητὴς τοῦ αὐτοῦ μαθήματος ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ἴδῃ, καὶ ἐρωτᾷ πότε εἰμπορεῖ νὰ τὸν δεχθῇ:

— Εἰπέτε του νὰ ἔλθῃ αὔριον, λέγει μειδιῶν· ἂν εἶμαι καλλίτερα θὰ μοῦ εἶνε πολὺ εὐχάριστον νὰ τὸν ἴδω, ἂν εἶμαι χειρότερα... ἡ εὐχαρίστησις θὰ εἶνε ἰδική του.

ΕΚ ΤΩΝ ΜΙΜΙΑΜΒΩΝ ΤΟΥ ΗΡΩΝΔΟΥ

Ὅτε ἐδημοσιεύθη ἡ «Ἀθηναίων Πολιτεία» τοῦ Ἀριστοτέλους ἀνηγγέλθη συγχρόνως καὶ ἡ ἀνακάλυψις ἐν παπύροις τοῦ Βρεταννικοῦ μουσείου καὶ ἄλλων ἀποσπασμάτων κλασσικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἐν αὐτοῖς δέ, ἐκδοθεῖσι κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον πανομοιοτύπως ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τῆς Ἀθηναίων Πολιτείας κ. F. G. Kenyon, τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν οἱ μῖμοι τοῦ Ἡρώνδα ἢ Ἡρώδα ἢ Ἡρώδου. Τοῦ ποιητοῦ τούτου, οὗ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν, ἐσώζοντο μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ παπύρου δέκα μόνον ὀλιγόστιχα ἀποσπάσματα, ἐξ ὧν παντελῶς ἀδύνατον ἦτο νὰ διαγνωσθῇ ὁ ποιητικὸς χαρακτὴρ αὐτοῦ καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν ἤκμαζε. Νῦν ὅμως ἐκ τῶν εὑρεθέντων ὀκτὼ μίμων, ὧν τρεῖς σχεδὸν ἀκέραιοι, οὐ μόνον σαφῶς μανθάνομεν ὁποῖόν τι ἦτο τὸ ποιητικὸν εἶδος τῶν μίμων, ἀλλὰ καὶ βλέπομεν ἐκτυλισσομένας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν σκηνὰς τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, σκηνὰς πλήρης ζωῆς καὶ δυνάμεως, διότι εἶναι πιστῶς ἀντιγεγραμμέναι ἐκ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου καὶ ἐλέγχουσι βαθεῖαν παρατήρησιν τῶν φαινομένων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Ὅπως παράσχωμεν δεῖγμα τῆς ποιητικῆς τέχνης τοῦ Ἡρώνδου, δημοσιεύομεν ὧδε ἔμμετρον μετάφρασιν τοῦ πληρεστάτου τῶν μίμων αὐτοῦ, τοῦ τρίτου, παραλαβόντες μετά τινων ἑρμηνευτικῶν σημειώσεων ἐξ ἐκδόσεως τοῦ Ἡρώνδου, ἣν παρασκευάζει ὁ συνεργάτης ἡμῶν κ. Ν. Γ. Πολίτης.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΜΙΜΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

Μητροτίμη, μήτηρ τοῦ Κοττάλου.
Κότταλος, παῖς.
Λαμπρίσκος, διδάσκαλος.
Εὔθληις, *Κόκκαλος*, *Φίλλος*, } μαθηταί, κωφὰ πρόσωπα.

Μητροτίμη

Ἔτσι νὰ σοῦ χαρίζουν τὴν ζωή, Λαμπρίσκε,
καὶ νὰ σοῦ δίνουν ὅ τι ἀγαπᾷς αἱ Μοῦσαι,
αὐτοῦ τοῦ προκομμένου τίναξε τὴ ῥάχη
ὡς ποῦ νἀθῇ 'ς τὰ δόντια ἡ κακὴ ψυχή του.
Μοῦ ῥήμαξε τῆς ἄμοιρης τὰ κεραμίδια
μὲ τὰ λιθάρια. Δὲν τὸν φτάνουν, δάσκαλέ μου,
τὰ κότσια πλέον, κ' ἄλλη συφορὰ θὰ μ' εὕρῃ
χειρότερη. Ποῦ εἶναι τοῦ σκολειοῦ ἡ θύρα —
καὶ τοῦ μηνὸς ἡ ἔριν ἡ στερνή, ποῦ πρέπει
γιὰ νὰ πλερώσω, καὶ ἂν χύσω μαῦρα δάκρυα —
καλὰ καλὰ δὲν ξεύρει· ποῦ μαζεύοντ' ὅμως
ἡ σάρα καὶ ἡ μάρα γιὰ νὰ παίζουν, ξεύρει
πολὺ καλὰ νὰ δείξῃ 'ς ὅποιον τὸν ῥωτήσῃ.
Κ' ἡ δόλια ἡ πλάκα, ποῦ ν' ἀλείφω κάθε μῆνα
βαργέστησα μὲ τὸ κερί, 'μπρὸς 'ς τὸ πεζοῦλι,

Στ. 6. μὲ τὰ λιθάρια.] Τὸ κείμενον ἔχει «χαλκίνδα παίζων.» Πῶς ἐπαίζετο τὸ παιγνίδιον τοῦτο εἶναι ἄγνωστον, πάντως ὅμως εἶναι διάφορον τοῦ χαλκισμοῦ, συνισταμένου εἰς τὴν ταχείαν περιστροφὴν χαλκοῦ νομίσματος καὶ εἰς τὴν αἰφνιδίαν διὰ τοῦ δακτύλου παρακώλυσιν τῆς στροφῆς (Πολυδ. Θ, 116).

Στ. 9—10. Οἱ δύο οὗτοι στίχοι εἶναι κατὰ παρένθεσιν. Ἡ γραῖα, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ σχολείου, ἐνθυμεῖται τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνὸς (καὶ τριῆκας ἡ πικρή), κατὰ τὴν ὁποίαν ὑποχρεοῦται νὰ πληρώνῃ τὰ διδάκτρα.

στ. 10 καὶ ἂν χύσω κτλ.] Τὸ κείμενον ἔχει «κὴν τὰ Νάννακου κλαυσω.» Τὸ ἡμιστίχιον τοῦτο τοῦ Ἡρώνδου παρέλαβε καὶ ὁ παροιμιογράφος Ζηνόβιος (ϛ', 10), ἑρμηνεύων τὴν παροιμίαν «τὰ Νάννακου», λεγομένην «ἐπὶ τῶν πολλὰ θρηνούντων.» Διότι ὁ Νάννακος ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἦτο παλαιότατος βασιλεὺς τῶν Φρυγῶν, ὅστις προειδὼς τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν συνήγαγε πάντας εἰς τοὺς ναοὺς καὶ μετὰ δακρύων ἱκέτευε. — Ὁ Ἄγγλος ἐκδότης Rutherford ἐσφαλμένως εἰκάζει ὅτι ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου ὁμιλεῖ ὁ Κότταλος, ὅθεν ἀποπώτατα τὸ κατωτέρω «τὴν γε μὴν παιστρὴν» μεταβάλλει εἰς «τὴν γ' ἐμὴν παιστρὴν».

στ. 12 ἡ σάρα καὶ ἡ μάρα] Τὸ κείμενον ἔχει «οἰτε προυνικοι κοι δρηπέται», ἐννοοῦν ἀνθρώπους τῆς ἐσχάτης κοινωνικῆς ὑποστάθμης. Προύνικος ἢ προύνικος εἶναι ὁ ἀχθοφόρος, ἢ κατ' ἄλλους ὁ ἀκόλαστος, ὁ ὑβριστής· δραπέται δ' ἐλέγοντο ἰδίως οἱ κακοὶ δοῦλοι, οἱ δραπετεύοντες ἐκ τῶν οἴκων τῶν κυρίων των.

γιὰ νὰ παίζουν] Ὁ Ἡρώνδας μεταχειρίζεται ἄγνωστον τέως λέξιν, παίστρην, ἣν πολλοὶ παρενόησαν. Ἀλλ' αὕτη, ἐκ τοῦ παίζω παραγομένη, κανονικώτατα δ' ἐσχηματισμένη (πρβλ. παλαίστρα, ὀρχήστρα κλπ.) σημαίνει ἀναμφισβητήτως τόπον, ἐν ᾧ παίζουσι.

στ. 14 κ' ἡ δόλια ἡ πλάκα] «κὴ μεν ταλαινα δελτος.» Ἡ δέλτος, ἡ ἄλλως καὶ πίναξ καὶ πυξίον καλουμένη, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἐκ σγιστολίθου πλάκα τῶν νῦν μαθητῶν. Ἦτο δὲ πλὰξ ξυλίνη, ἣν ἐπέχριον διὰ κηροῦ, ἐφ' οὗ ἐχαράσσοντο τὰ γράμματα.

στ. 15 μπρὸς 'ς τὸ πεζοῦλι κτλ.] «προ της χαμευνης του επι τοιχον ερωινος.» Ἐρμὶν ἢ ἑρμὶς δὲν εἶναι μόνον ὁ πρὸς τῆς κλίνης, ὡς τινες ὑπέθεσαν (ὅπερ ὅμως ἐνταῦθα δὲν θὰ εἶχε τὸν τόπον του, διότι ἡ χαμεύνη δὲν ἔχει πόδας), ἀλλὰ πιθανώτατα ἔρεισμα, προβόλος πλὰξ, ἐντετειχισμένη εἰς τὸν τοῖχον· ἐπὶ τοιούτου δ' ἑρμῖνος ἦτο ἐπεστρωμένη ἡ πενιχρὰ κλίνη τοῦ παιδός. Ἐν Πομπηΐᾳ σῳζονται οὐκ ὀλίγοι τοιοῦτοι ἑρμῖνες.

ὁποῦ εἶν' τὸ στρῶμά του τὴν ἔχει πεταμένη.
Τὴν βλέπει σὰν τὸ Χάρο καὶ νὰ μὴν τὴν πιάσῃ
'ς τὰ χέρια του νὰ γράψῃ· θὰ τὴν ἀποξύσῃ.
Τὰ κότσια ὅμως ; εὐκολώτερα τὰ βρίσκεις,
'ς τὰ δίκτυα μπερδεμμένα καὶ 'ς τοῖς κολοκύθαις,
ἀπ' τὸ ρογί μας, πὤχωμε γιὰ κάθε χρεία.
Κι' οὔτε τὰ ἄλφα ἔμαθε νὰ συλλαβίζῃ,
ἂν ἄλλος δὲν τοῦ δείξῃ καὶ τοῦ ξαναδείξῃ.
Τρεῖς μέραις τοῦ δειχνε ὁ μπαμπᾶς του νὰ διαβάσῃ
τ' ὄνομα Μάρων, κι' ὁ χαζὸς αὐτὸς τὸ Μάρων
τό κανε Σίμων, ὥστε ποῦ εἶπα μὲ τὸν νοῦ μου,
κουτὴ πῶς εἶμαι, ποῦ γαϊδούρια δὲν τὸν βάνω
νὰ μοῦ φυλάγῃ, μόνο γράμματα νὰ μάθῃ,
γιὰ νἄχω τάχα 'ς τὰ γεράματα βοήθεια.
Κι' ἂν δὰ τοῦ ποῦμε, εἴτ' ἐγὼ εἴτ' ὁ μπαμπᾶς του
(ὁ γέρος μου, ποῦ τοῦ πονοῦν κι' αὐτιὰ καὶ μάτια)
νὰ εἰπῇ σὰν ὅλα τὰ παιδιὰ κἀνένα στίχο,

στ. 19 εὐκολώτερα τὰ βρίσκεις] Ὁ μὲν πάπυρος ἔχει «ναι παρωτεραι πολλον», ὁ δ' Ἄγγλος ἐκδότης Rutherford μεταγράφει «ναὶ ΠΑΡΩ τε καὶ Ἄπολλον» εἰκάζων ὅτι ἡ λέξις, ἣν διὰ κεφαλαίων γραμμάτων γράφει, εἶναι ἐφθαρμένη. Παρέσχε δ' ἀφορμὴν τὸ χωρίον τοῦτο εἰς περιεργοτάτας εἰκασίας. Ὁ μὲν Herwerden εἰκάζει ὅτι ἐν τῷ ΠΑΡΩ ὑποκρύπτεται τὸ ὄνομα θεοῦ τινος, δὲν ἐδίστασε δὲ νὰ διορθώσῃ «Παφίην·» καὶ ἄλλοι δ' ὑποκαθιστῶσι ἄλλα θεῶν ὀνόματα, ὁ μὲν A. Palmer διορθῶν «ναὶ Πατρῷε καὶ Ἄπολλον», ὁ δὲ S. E. Nabolt «ναὶ Ἡράκλεις τε καὶ Ἄπολλον»! Ἀλλὰ τὸ παρώτεραι δύναται κάλλιστα νὰ θεωρηθῇ ἕτερος τύπος συγκριτικοῦ τοῦ πάρος, ὡς τὸ παροίτερος, σημαίνων τὸν πλειότερον ἐμπρὸς κείμενον, τὸν προχειρότερον· ὡς δὲ τὸ ἁπλοῦν πάρος, καὶ τὸ συγκριτικὸν παροίτερος συντάσσεται μετὰ γενικῆς· οἷον «πορθμοῖο παροιτέρη νήσος» παρ' Ἀπολλων. Ῥόδ. Δ, 982. Αἱ δορκαλίδες λοιπὸν «παρώτεραι πολλον... κεῖνται τῆς ληκύθου», δηλονότι εἶναι προχειρότεραι τῆς ληκύθου, ἧς μεγάλη χρῆσις γίνεται ἐν τῇ οἰκίᾳ.— Ἀλλ' ὅμως πιθανωτάτη φαίνεται ἡ εἰκασία τῶν Hicks, Jackson, Walter, Headlam καὶ Herbert Richards, διορθούντων «λιπαρώτεραι». Τὴν δ' εἰκασίαν ταύτην ἐνισχύει ἡ ἀρχαία παροιμία «λιπαρώτερος ληκύθου» (παρὰ Διογεν. ϛ' 31). Οὕτως εἰς τὴν ἀχρηστίαν τῆς δέλτου ἀντιτίθεται ἡ πολλὴ χρῆσις τῶν δορκαλίδων (ἀστραγάλων), αἵτινες τούτου ἕνεκα κατέστησαν λιπαρώτεραι τῆς ληκύθου, τοῦ ἐλαιοδόχου ἀγγείου, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ῥογὶ ἢ λαδικὸ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων. Ὅθεν προτιμωμένης τῆς γραφῆς ταύτης ὁ στίχος πρέπει νὰ μεταφρασθῇ οὕτω: «Τὰ κότσια ὅμως; Τά 'χει πλέον λιγδωμένα.»

στ. 20 'ς τοῖς κολοκύθαις] «εν τῃσι φυσῃς». Ὁ σύζυγος τῆς Μητροτίμης εἶναι προδήλως ἁλιεύς, αἱ δὲ φῦσαι (φούσκαις) εἶναι ὄργανον ἁλιευτικόν, τοῦ ὁποίου ἀντίστοιχον εἰξεύρω μόνας τὰς κολοκύνθας τῶν σημερινῶν ἁλιέων.

στ. 21 ἀπ' τὸ ῥογί μας] «τῃς ληκυθου ηuεων.» Ὁ Rutherford ὑπερπηδῶν τἀκρότατα ὅρια τῆς κριτικῆς ἐλευθερίας διορθώνει «καὶ τῇ κύθρῃ», ὑποβάλλων εἰς τὸν Ἡρώνδαν τὴν ἰδέαν, ὅτι οἱ ἀστράγαλοι τοῦ ἀτάκτου παιδὸς εὑρίσκοντο ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ χύτρᾳ.

στ. 22 Κι' οὔτε τὸ ἄλφα κλπ.] «επισταται δ ουδ αλφα συλλαβην γνωναι.» Ὁ Herwerden θεωρεῖ τὸν στίχον ἀκατανόητον, καὶ διορθώνει «ἀλλ' οὐδὲ συλλαβὴν γνῶναι» ἢ «ἄλφ' οὐδὲ συλλαβὴν γνῶναι·» ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Rutherford, ὑποθέτων βεβλαμμένον τὸν στίχον, γράφει «συλλαβῶν» ἀντὶ συλλαβήν. Τοῦτο δὲ βεβαίως ἐπειδὴ δὲν θεωροῦσι συλλαβὴν τὸ ἄλφα, διότι ἄλλως περιττὴ θὰ ἦτο πᾶσα διόρθωσις. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἁπλᾶ φωνήεντα δὲν ἀποτελοῦσι συλλαβήν; ἀκριβῶς διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ μονογράμματοι συλλαβαὶ δὲν λέγονται καταχρηστικῶς συλλαβαὶ γράφει πολλὰ ὁ παλαιὸς σχολιαστὴς τῆς Γραμματικῆς Διονυσίου τοῦ Θρακός, ἐπιλέγων: «Οὕτως οὖν καὶ τὰς μονογραμμάτους συλλαβὰς οὐ δίκαιόν ἐστιν ἀπωθεῖσθαι τῆς συγγενείας τῶν συλλαβῶν.» (Bekker, An. gr. σ. 820). Ὁ Ἡρώνδας ἴσα ἴσα θέλει νὰ δείξῃ ὅτι ὁ παῖς ἀγνοεῖ καὶ τὸν ἁπλούστατον τῆς συλλαβῆς τύπον, τὴν συλλαβὴν ἄλφα.

στ. 25 Μάρων] Παραδόξως ὁ Ἄγγλος ἐκδότης Kenyon παραδέχεται, ἂν καὶ μετά τινων ἐπιφυλάξεων ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ Βιργιλίου Μάρωνος. Ἂν δὲ τοῦτο ἦτο ὀρθόν, ὁ Ἡρώνδας, ὅστις κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην ἤκμαζεν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου, (246—221 π. Χ.), πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ποιητὴς τοῦ Α' αἰῶνος μ. Χ. Ἡ γνώμη ὅμως αὕτη, προϋποθέτουσα πλὴν ἄλλων ὅτι λίαν ἐνωρὶς ὁ Βιργίλιος (ἐν μεταφράσει βεβαίως) ἀντικατέστησε τὴν ἐν τοῖς σχολείοις ἀνάγνωσιν τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, φαίνεται παντελῶς ἀβάσιμος. Ὁ Μάρων, καὶ ὑπ' ἄλλων ποιητῶν μνημονευόμενος εἶναι δαίμων τις τῶν περὶ τὸν Διόνυσον, υἱὸς τοῦ Διονύσου ἢ τοῦ Σειληνοῦ ἢ ἱερεὺς τοῦ Διονύσου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα δὲν ἦτο σύνηθες, ὁ παῖς συλλαβίζων ἀντικατέστησε τὸ ἄγνωστον διὰ τοῦ κοινοτάτου ὀνόματος τοῦ Σίμωνος. Οὐχὶ ἀπίθανον δὲ φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα Μάρων ἐδίδετο ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τοὺς παῖδας ὡς παράδειγμα πρὸς συλλαβισμόν. Τοῦτο δὲ συνάγεται ἐκ τῆς μεθόδου τοῦ συλλαβισμοῦ, ἣν δεικνύει τὸ ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ὄστρακον, ὅπερ ἐδημοσιεύθη ἐν Φιλίστορι (τ. Δ' σ. 327)· κατὰ ταύτην ὡς βάσις τοῦ συλλαβισμοῦ ἐλαμβάνοντο τὰ φωνήεντα, διδασκομένου τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν μετὰ τοῦ ρ καὶ τῶν ἄλλων συμφώνων (οἷον αρ, 6αρ, γαρ, δαρ κλπ.)· ἐν ᾧ τοὐναντίον ἡ μέθοδος τοῦ συλλαβισμοῦ ἐν τῇ γραμματικῇ τραγῳδίᾳ τοῦ Καλλίου (παρ' Ἀθην. Ι', 453 c.) βάσιν ἔχει τὰ σύμφωνα (οἷον 6α, 6ε, 6η, κλπ. γα, γε, γη, κλπ.).

στ. 29 'ς τὰ γεράματα] «δοκευσ αρωγον της αωριης ἕξιν». Τὸ ἀωρίης παρέσχε πολλὰ πράγματα εἰς τοὺς κριτικούς, ὧν τινες προτείνουσι νὰ διορθωθῇ εἰς «τῆσιν ἀπορίης». Ἀλλ' ἀωρία ἐνταῦθα δὲν εἶναι ὁ πρόωρος χρόνος, ἢ ἡ βαθεῖα νύξ, ἀλλ' ἡ κακὴ ὥρα, τὸ γῆρας· καὶ ἡ σημασία αὕτη πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὰ λεξικά.

στ. 32. σὰν ὅλα τὰ παιδιὰ κλπ.] «ρησιν οια παιδίσκον.» Καὶ τοῦτο παρενοήθη ὑπό τινων· πρόκειται ἁπλῶς περὶ ἀπαγγελίας ποιημάτων, ἐπιβαλλομένης καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅπως καὶ σήμερον εἰς τὰ παιδιά· «οια παιδίσκον» σημαίνει προφανῶς «σὰν παιδὶ ποῦ εἶναι.»

στ. 33 ποῦ τὸν ἄνεμο κουβάρι κάνει] Τὸ κείμενον ἔχει ἀντίστοιχον ἀρχαίαν παροιμίαν «εκ τετρημένης ηθι.»

στ. 34. «Ἀπόλλωνά μου κυνηγέ.»] «Απολλον αγρευ». Ἀρχὴ πιθανῶς ὕμνου τινὸς εἰς Ἀπόλλωνα· ἀγρεὺς ἢ ἀγραῖος ἢ ἀγρευτὴς ἐπωνομάζετο ὁ θεός, ὡς ἔφορος τῆς ἄγρας. Ἄγγλος τις, ὁ A. E. Crawley, διορθώσας ἄνευ ἀνάγκης «Ἄπολλον ἀργεῦ» ἔπλασε καὶ Ἀπόλλωνα ἔφορον δῆθεν τῶν σχολικῶν διακοπῶν! Ἀτοπώτατα δὲ καὶ ὁ ἐκδότης Rutherford εἰκάζει ὅτι τὸ «Ἄπολλον ἀγρεῦ» εἶναι ἐπιφώνησις τοῦ διδασκάλου.

στ. 36 κι' ὅλοι οἱ βαστάζοι] «κω προστυχων Φρυξ» = καὶ ὁ πρῶτος τυχὼν δοῦλος.

στ. 41 σὰν τὴ μαϊμοῦ] «καθηθ οκως τις καλλιης κατω κυπτων.» Καλλίης ἰωνικῶς, καλλίας δὲ κοινῶς «ὁ πίθηκος, κατ' εὐφημισμόν» (Bekker An.gr. 275,6). Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἦσαν συνήθεις ἥμεροι πίθηκοι, ἠσκημένοι εἰς διαφόρους παιδιάς· «ὡς ἔστιν ἄθυρμα γελοῖον παιζόντων παιδίων τοῦτο τὸ ζῷον», λέγει ὁ Γαληνός. Ἐκαλεῖτο δ' ὁ πίθηκος ὑποκοριστικῶς μὲν πίθων, κατ' ἀντίφρασιν δὲ καλλίας.

στίχ. 43 ὄχι τόσο πῶς μὲ μέλει] «κου τόσος λογος τουδε» τὸ κου μεταγραπτέον κοὺ (=καὶ οὐ), οὐχὶ δὲ κοῦ (=ποῦ) ὡς μεταγράφει ὁ ἄγγλος ἐκδότης Rutherford, ὅστις καὶ τοὺς λόγους τούτους ἀποδίδει ἐσφαλμένως εἰς τὸν διδάσκαλον Λαμπρίσκον.

στίχ. 44 μόνο ποῦ τὰ κεραμίδια] «ο κεραμος πας ωσπερ ιτια θληται.» Τὸ ιτια ὁ μὲν Rutherford διορθώνει ἴτρια, ὁ δὲ Hicks ἰτέα. Ὅθεν κατὰ τὴν διόρθωσιν μὲν τούτου δύναται νὰ μεταφρασθῇ ὁ στίχος «τὰ κεραμίδια σπάζουν σὰν ἰτιᾶς κλαδιά», κατὰ δὲ τὴν τοῦ πρώτου «σὰν παξιμάδια» ἢ «κουλούρια», ἤ τι τοιοῦτο.

στίχ. 46 τρία ὄβολα] «τρι ημαιθα». Ὁ Ἡσύχιος ἑρμηνεύει τὴν λέξιν οὕτως: «ἡμαιθον· ἡμιωβόλιον. Διώβολον παρὰ Κυζικηνοῖς.» Εἰς τοὺς λόγους δὲ τούτους καὶ μόνους τοῦ Ἡσυχίου στηριζόμενος ὁ Rutherford συνάγει ὅτι ἡ σκηνὴ τοῦ μίμου ὑπόκειται ἐν Κυζίκῳ.

στιχ. 47 ὅλοι οἱ νοικαραῖοι] «εν γαρ στομ εστι της συνοικιης πασης.» Συνοικία ἐκαλεῖτο καὶ ἡ μισθουμένη οἰκία, ἐν ᾗ πολλαὶ οἰκογένειαι ᾤκουν. Τοιαύτη δ' ὑποτίθεται καὶ ἐκείνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατῴκουν οἱ γονεῖς τοῦ Κοττάλου. Ὅθεν οἱ σύνοικοι, ὅπως μὴ πάσχωσι τὸν χειμῶνα ἐκ τῆς θραύσεως τῶν κεράμων, ἀπῄτουν νὰ ἐπιδιορθώνωσιν οἱ γονεῖς τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας ἐπροξένησεν ὁ υἱός των.

στίχ. 49. μιλιὰ δὲ βγάζω.] «ωστε μηδ οδοντα κινησαι.» Τοῦτο ὡς ἀκατανόητον δῆθεν διωρθώθη πολλαχῶς ὑπὸ τῶν κριτικῶν: «ἰδόντα μηνῦσαι» (Herwerden)· «μηδ' ὀδόντ' ἀκινητεῖν» (A. E. Crawley)· «μηδ' ἰδόντα γινώσκειν» (Herbert Richards). Τὸ κείμενον ὅμως οὐδεμίαν ἔχει ἀνάγκην διορθώσεως. Ἡ Μητροτίμη ἀναγνωρίζουσα ὅτι εἶναι ἀληθὴς ἡ κατηγορία καὶ εὔλογοι αἱ κατακραυγαὶ τῶν συνοίκων, μένει ἀναπολόγητος, σιωπᾷ, δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα, «οὐδὲ ὀδόντα κινεῖ,» elle ne desserre pas les dents, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι.

στίχ. 50. Τὴ ράχη του κλπ.] «ορη δ οκοιως την ρακιν λελεπρηκε.» Ἡ ἔννοια τοῦ στίχου τούτου δεινῶς διεστράφη· πολλοὶ ὑπολαμβάνοντες ὅτι τὸ «ρακιν» εἶναι ὑποκοριστικὸν τοῦ ῥάκος, ἑρμηνεύουσιν ὅτι ὁ Κότταλος ἔσχισε τὰ ἐνδύματά του τρέχων εἰς τὰ δάση· ἀλλὰ τοιαύτας εἰς τὰ δάση περιπλανήσεις, καίτοι θ' ἀπετέλουν σοβαρώτατον ἄρθρον κατηγορίας κατὰ τοῦ Κοττάλου, δὲν ἀναφέρει ἡ μήτηρ του· ἄλλως δὲ τίς ἡ ὁμοιότης τοῦ παιδὸς πρὸς τοὺς δηλίους ἁλιεῖς, οἵτινες οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὰ δάση εἶχον, οὐδ' ἐσχισμένα ἐφόρουν ἐνδύματα; Ὁ Ἄγγλος F. B. Jevons διορθώνει ῥάφιν, ὅπερ θεωρεῖ αἰτιατικὴν τῆς λέξεως ῥαφίδος (μᾶλλον ῥαπίδος), σημαινούσης εἶδος ὑποδήματος, ἰσχυρίζεται δ' ὅτι ὁ ποιητὴς ἀναφέρει τὰ ὑποδήματα, ἅτινα ὁ Κότταλος καταστρέφει ἐν τῷ βορβόρῳ τῶν ὁδῶν· καὶ παρατηρεῖ ὅτι προσφυὴς εἶναι ἡ παρομοίωσις πρὸς δηλίων ἁλιέα· οὐδεὶς ὅμως ἄλλος πιστεύομεν εἶναι ἱκανὸς νὰ διαγνώσῃ συνάφειάν τινα τῶν κατεστραμμένων ὑποδημάτων τοῦ Κοττάλου πρὸς τοὺς ἀνυποδήτους ἁλιεῖς τῆς Δήλου. Τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν διεῖδεν ὁ Rutherford μεταβαλὼν τὸ ρακιν εἰς ῥάχιν· ἀλλ' ἡ διόρθωσις αὕτη δὲν εἶναι ἀναγκαία, διότι ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ χ καὶ τοῦ κ εἶναι συνηθεστάτη οὐ μόνον ἐν τῇ ἰωνικῇ διαλέκτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀττικῇ καὶ τῇ δωρικῇ· ὅθεν ἡ λέξις πρέπει νὰ μείνῃ ὡς ἔχει ἐν τῷ παπύρῳ· ἡ ἔννοια δ' εἶναι ὅτι ἡ ῥάχις τοῦ Κοττάλου, διατρίβοντος ἐν τῷ βορβόρῳ τῶν ὁδῶν, ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῶν ὑπὸ τῆς ἅλμης καὶ τοῦ καύματος τοῦ ἡλίου τρυχομένων Δηλίων ἁλιέων.

στ. 51. μέσ' 'ς τοῖς λάσπαις] «πασαν καθ υλην.»

ἐκεῖ εἶναι ποῦ τὸν ἄνεμο κουβάρι κάνει·
«Ἀπόλλωνά μου κυνηγέ·» μωρέ, τοῦ λέγω,
αὐτὸ κ' ἡ μάμμη, ποῦ εἶναι ἀγράμματη, τὸ ξέρει,
κι' ὅλοι οἱ βαστάζοι· κι' ἂν τοῦ εἰποῦμε παραπάνω
κανένα λόγο, τοῦ σπιτιοῦ μας τὸ κατῶφλι
τρεῖς μέραις κάνει νὰ πατήσῃ, καὶ τὴ μάμμη
(μιὰ γρηὰ γυναῖκα καὶ φτωχὴ) τὴ βασανίζει,
ἢ σκαρφαλώνει καὶ τὸ δῶμα ἀδρασκελίζει
καὶ κάθεται σὰν τὴ μαϊμοὺ καὶ κάτω σκύβει·
τὰ ἤπατά μου κόβονται τῆς κακομοίρας
ὅταν τὸν βλέπω· ὄχι τόσο πῶς μὲ μέλει
γιὰ δαῦτον, μόνον ποῦ τὰ κεραμίδια σπάζει.
κι' ὅταν κοντεύῃ ὁ χειμῶνας θὰ πλερώνω
μὲ τὴν κακή μου τρία ὄβολα καθένα·
γιατ' ὅλοι οἱ νοικαραῖοι μ' ἕνα στόμα σκούζουν :
«Αὐτὰ τὰ κάνει ὁ Κότταλος τῆς Μητροτίμης.»
καὶ λὲν ἀλήθεια, καὶ γι' αὐτὸ μιλιὰ δὲ βγάζω.
Τὴ ράχη του γιὰ ἰδὲς πῶς μαυροκακαριάζει,
ποῦ ὁλημέρα μέσ' 'ς τοῖς λάσπαις συγκυλιέται.

καθὼς μέσ' 'ς τὸ νερὸ οἱ δηλιακοὶ ψαράδες.
Κάθε γιορτὴ καὶ σκόλη κάλλιο τὴ γνωρίζει
κι' ἀπ' ἀστρονόμο, κι' οὔτε τοῦ κολλᾷ ὁ ὕπνος,
55 μὲ τὴν ἰδέα πῶς θὰ παίζῃ ὁλημέρα.
Μὰ ἔτσι καλὸ νἄχῃς, καὶ αὐταῖς, Λαμπρίσκε,
εἰς τὴ ζωή σου ὅλα δεξιὰ νὰ φέρνουν...

Λαμπρίσκος

Εὐχαῖς καὶ γιὰ τὸ γιό σου φύλα, Μητροτίμη.
Θὰ σοῦ τον διορθώσω. Ποῦ εἶσαι, βρὲ Εὐθία;
60 Κόκκαλε; Φίλλο; δὲν τὸν παίρνετε 'ς τοὺς νόμους
γοργά; ὁ οὐρανὸς νὰ τοῦ φανῇ σφοντύλι;
Πολὺ ὡραῖα εἶναι, Κότταλε, ὅσα κάνεις.
Λοιπὸν δὲν σοῦ ἀρέσει ἥσυχα τὸ κότσια
καθὼς αὐτοὶ νὰ παίζῃς, μόνον τρέχεις ὅπου
65 συνάζονται οἱ βαστάζοι μὲ λεπτὰ νὰ παίζῃς;
Ἐγὼ θενὰ σὲ κάμω φρόνιμο σὰν κόρη,
νὰ μὴν κουνῇς μήτ' ἕνα φύλλο, ἂν σ' ἀρέσῃ.
Ποῦ εἶν' ἡ λουρίδα ἡ πικρή, τὸ βούνευρό μου,
ποῦ τοὺς ἀτάκτους κι' ἀνησύχους σακατεύω;
70 Ἀμέσως δόστε, γιατ' ἀλλοιῶς θὰ φτύσετ' αἷμα.

Ὕλη ἐνταῦθα σημαίνει οὐχὶ δάσος, ἀλλὰ βόρβορον, ἀκαθαρσίαν (τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως).

στ. 52. δηλιακοί]. Οἱ Δήλιοι ἐφημίζοντο ὡς δεινοὶ κολυμβηταί, ὅθεν καὶ παροιμία «Δήλιος κολυμβητής.» Μνημονεύεται δὲ καὶ ὀνομαστὸς Δήλιος ἁλιεύς, ὁ Πόρος, τοῦ ὁποίου μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ μετέβη εἰς τὸν Πυθαγόραν (Διογ. Λαερτ. Θ', α', 4).

στ. 53 Κάθε γιορτὴ καὶ σκόλη] «τας ἑβδομας τ ἀμινον ἰκαδας τ ἀιδε.» Ὅτι οἱ παῖδες ἦγον ἑορτὴν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἑκάστου μηνὸς ἐγινώσκομεν ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ (Ψευδολογ. 16)· νῦν δὲ μανθάνομεν ὅτι, τοὐλάχιστον ἐν τῇ πόλει ἐν ᾗ ὑπόκειται ἡ σκηνὴ τοῦ μίμου, πλὴν τῆς ἑβδόμης καὶ τὴν εἰκοστὴν τοῦ μηνὸς ἐσχόλαζον οἱ μαθηταί· αὗται δ' αἱ ἡμέραι ἦσαν ἱεραὶ τῷ Ἀπόλλωνι, ὅστις καὶ ἐπωνομάζετο ἀπὸ μὲν τῆς ἑβδόμης, καθ' ἣν ἐγεννήθη, «ἑβδόμειος» καὶ «ἑβδομαγενής», ἀπὸ δὲ τῆς εἰκοστῆς (εἰκάδος) «εἰκάδιος».

στ. 56 καὶ αὐταῖς] «αι δε» (=αἵδε)· ἐννοεῖ τὰς Μούσας, ὧν εἰκόνες ἐκόσμουν ταρχαῖα διδασκαλεῖα (πρβλ. Ἀθήν. Η' σ. 348 d).

στ. 58 Εὐχαῖς κλπ.] «μη λασσον αυτοι Μητροιτιμη ἐπευχεο || εξι γαρ ουδεν μιον.» Τῶν στίχων τούτων πολλαὶ ἐπροτάθησαν ἑρμηνεῖαι· κατὰ λέξιν μεταφράζονται: «μὴ ἐπεύχεσαι αὐτῷ ὀλιγώτερα Μητροτίμη, διότι οὐδὲν μικρότερον θὰ λάβῃ».

στ. 59 Εὐθία] Εὐθίης, Κόκκαλος καὶ Φίλλος. Ἤ Φίλλις, μαθηταὶ τοῦ Λαμπρίσκου. Ἐν τοῖς ἀρχαίοις διδασκαλείοις πολλάκις ἀνέθετον ὁ διδάσκαλος εἰς μαθητὰς τὴν ἐκτέλεσιν ποινῆς, ἣν ἐπέβαλλεν εἰς συμμαθητήν των, ἢ προσελάμβανεν αὐτοὺς ἐπικούρους εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

στ. 61 ὁ οὐρανὸς κλπ.] «τηι Ακέσεω σεληναιηι || διξον τε σ.» Ὁ Herwerden μεταβάλλει τὸ «διξον» εἰς «λέξον», ἐξ οὗ προκύπτει ἡ ἔννοια ὅτι ὁ Λαμπρίσκος παραγγέλλει εἰς ἕνα τῶν μαθητῶν νὰ εἴπῃ εἰς τὸν τιμωρούμενον τὸ ἑπόμενον ἡμιστίχιον· ἂν ὅμως παραδεχθῶμεν τὴν διόρθωσιν ταύτην οὐ μόνον ψυχρὸς ὁ λόγος καθίσταται, ἀλλὰ μένει ἀνανταπόδοτος ἡ παροιμία «Τῇ Ἀκέσεω σεληναίῃ» καὶ τὸ τελευταῖον «σ» τοῦ ἡμιστιχίου πρέπει νὰ διαγραφῇ. Αἱ δυσχέρειαι τῆς ἑρμηνείας προέρχονται ἐκ τῆς παροιμίας, ἧς ἡ ἔννοια ὑπολαμβάνει ὁ Rutherford ὅτι εἶναι διάφορος τῆς φερομένης παρὰ τοῖς παροιμιογράφοις, ἕνεκα δὲ τούτου καὶ ὁ Danielsson παραδιορθώνει «μὴ Ἀκέσεω σεληναίῃ.» Ἀλλ' ἡ χρῆσις τῆς παροιμίας ἐνταῦθα οὐδαμῶς ἀπᾴδει πρὸς τὴν παρὰ τοῖς παροιμιογράφοις ἑρμηνείαν· κατὰ τούτους (Διογενιαν. Α. 57. Αποστ. Β. 19) «Ἀκεσσαίου σελήνη» εἴρηται «ἐπὶ τῶν εἰς χρόνον ἀναβαλλομένων πρᾶξαί τι. Ἦν δὲ κυβερνήτης, ὃς βάθυμος ὤν, ἔλεγε διὰ παντὸς ἀναμένειν σελήνην, ἵνα ἐν φωτὶ ὁ πλοῦς αὐτῷ γένηται.» Ἐνταῦθα δ' ὁ διδάσκαλος παρακελεύει τοὺς μαθητὰς νὰ φέρωσιν ἐπ' ὤμων μετέωρον τὸν Κότταλον ἑσαεί, μέχρις ὅτου δηλαδὴ τὸν δείξωσιν εἰς τὴν οὐδέποτε ἀνατέλλουσαν σελήνην τοῦ Ἀκέσεω. Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἀποδίδων εἰς τὸν στίχον καὶ ὁ Herbert Richards διορθώνει «λήξοντες», ἄνευ ἀνάγκης ὅμως, διότι ὀρθῶς μεταγράφεται «δείξοντες» τὸ ἄνευ λόγου εἰς τρεῖς λέξεις ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκδότου Kenyon χωρισθὲν «διξον τε σ» τοῦ παπύρου. Ἐν τῇ μεταφράσει προετίμησα ν' ἀποδώσω τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν δι' ἄλλης δημώδους, ἐπίσης ἐκφραστικῆς.

στ. 63 ἥσυχα] «ἀστράβδ ακωςπερ οιδε.» Ἡ λέξις ἀστράβδα ἦτο ἄγνωστος μέχρι τοῦδε. Ὁ Jevons διορθώνει «στρεπτίνδα·» στρεπτίνδα ὅμως ἦτο ἄλλη παιδιά, καὶ δὲν ἐπαίζετο μετ' ἀστραγάλων· ὁ S.-E. Nabolt γράφει: «ἀστραβῆς ὁκωςπερ οἶδα·» ἡ γραφὴ δ' αὕτη καθίστησι μὲν εὐνόητον τὸ κείμενον, διαφθείρει ὅμως τὸ μέτρον· τέλος ὁ Danielsson θεωρεῖ τὸ ἀστράβδα ταυτόσημον τῷ ἀστρεπτί, ἑρμηνεύων «ἄνευ συμπλοκῶν ἢ ἐρίδων.»

στ. 65 οἱ βαστάζοι] προύνεικοι, περὶ ὧν βλ. στ. 12.

στ. 67 νὰ μὴν κουνῇς κτλ.] «κινεντα μηδε καρφοσι το γ ηδιστον.» Σαφὴς εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ στίχου, μεταγραφομένου, ὡς ὀρθῶς μετεγράφη, «κινεῦντα μηδὲ κάρφος, εἰ τόγ' ἥδιστον». Τὴν καθιστῶσιν ὅμως σκοτεινὴν ὁ Rutherford γράφων: «μηδὲ καρφίου τό γ' ἥκιστον», ὁ Herbert Richards διορθῶν «εἰ τὸ μήκιστον» καὶ ὁ Herwerden «κάρφος ἢ τό γ' ἥκιστον.»

στ. 68 ἡ λουρίδα] «τὸ δριμυ σκυλος.» Τὸ σκύλος δὲν εἶναι ἀσύνηθες παρὰ ποιηταῖς ἀντὶ τοῦ σκῦλον (=δέρμα), ὅθεν ἄνευ ἀνάγκης διορθοῖ ὁ Herwerden «σκῦτος».

Κότταλος

Μή, μή, Λαμπρίσκε, σ' ἐξορκίζω εἰς τὰς Μούσας,
'ς τὴ γενειάδα, 'ς τὴ ζωὴ καὶ 'ς τὴν ψυχή σου,
ὄχι μὲ τὴ λουρίδα, δεῖρέ με μὲ τἄλλο.

Λαμπρίσκος

Εἶσαι ὅμως, Κότταλε, κακὸς κι' οὔτε κακοῦργος
75 δὲν θὰ βρεθῇ νὰ εἰπῇ καλὸ γιὰ σένα, οὔτε
'ς τὸν τόπον ὅπου τρώγει σίδερο ἡ μῦγα.

Κότταλος

Σὰν πόσαις, πόσαις, δάσκαλέ μου νὰ μοῦ ῥήξῃς
ἔχεις σκοπό;

Λαμπρίσκος

Μὴ μὲ ῥωτᾷς· αὐτὴν ἐρώτα.

Κότταλος

Μαννοῦλά μου, νὰ μὲ χαρῇς, πόσαις θὰ φάω;

Μητροτίμη

80 Θὰ φᾷς ὅσαις βαστάει τὸ κακὸ πετσί σου.

Κότταλος

Φτάνουν, Λαμπρίσκε, παῦσε πλέον!

Λαμπρίσκος

Καὶ σὺ παῦσε
νὰ κάνῃς ἄτακτα.

Κότταλος

Δὲν θὰ τὸ ξαναπάνω.
Σοῦ βάνω ὅρκο εἰς τὰς Μούσας, δάσκαλέ μου.

Λαμπρίσκος

Καὶ γλῶσσα εἶχες, κύριε, πολὺ μεγάλη·
85 ἂν βγάλῃς τσιμουδιὰ 'ς τὸ φίλαγγα σὲ βάνω.

Κότταλος

Νὰ ποῦ σιωπαίνω· μή, νὰ ζήσῃς, μὲ σκοτώνῃς.

στ. 72 'ς τὴν ψυχή σου] «της τε κοττιδος ψυχης.» Τὸ κοττὶς σημαίνει κεφαλήν, ἀλλ' ἐνταῦθα ὑποθέτουσί τινες οὐχὶ πολὺ πιθανῶς ὅτι εἶναι ὄνομα τῆς συζύγου ἢ κόρης τοῦ Λαμπρίσκου.

στ. 74 κι' οὔτε κακοῦργος κλπ.] «ωστε και περνας || ουδις σ επαινεσειεν ουδ ὁκου χωρης || οι μυς ομοιως τον σιδηρον τρωγουσιν.» Τοῦτο φαίνεται ἀκατανόητον, αἱ δὲ προταθεῖσαι ποικιλώτατα ἑρμηνεῖαι καὶ διορθώσεις οὐδόλως διευκρινοῦσι τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Καὶ τὸ μὲν πέρνας, δὲν εἶναι νομίζομεν μετοχὴ τοῦ πέρνημι (περνᾶς), ἀλλ' οὐσιαστικὸν ἐκ τοῦ ῥήματος τούτου παραγόμενον, τὸ πρῶτον δ' ἐνταῦθα ἀπαντῶν, καὶ σημαίνον κυρίως τὸν ἀνδραποδιστήν, τὸν δουλέμπορον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Ὁ δ' 76 στίχος περιέχει προδήλως παροιμίαν, ἧς ἔχομεν ἀπαράλλακτον δημώδη, τὴν ἑξῆς: «Ἔφαγεν ὁ ποντικὸς τὸ σίδερο·» ἀλλὰ ταύτης μὲν ἡ σημασία εἶναι διάφορος, λεγομένης ἐπὶ συκοφαντιῶν· ὑπάρχει ὅμως ἄλλη δημώδης παροιμία, ἀποδίδουσα ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρχαίας: «κεῖ ποῦ τρώει ἡ μῦγα σίδερο» ἤτοι ἐκεῖ ὅπου δεινότατα διαπράττονται, καὶ «ἔφαγε ἡ μῦγα σίδερο» ἢ «ἔφαγε ἡ μῦγα σίδερο καὶ ὁ κούνουπας ἀτσάλι» = ἀνήκουστα, φοβερὰ διεπράχθησαν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἔννοια τοῦ στίχου τοῦ Ἡρώνδου εἶναι ὅτι αἱ πράξεις τοῦ Κοτταλου εἶναι τόσον πονηραί, ὥστε οὐδὲ δουλέμπορος, οὐδ' ἄλλος τις ἐξώλης καὶ προώλης θὰ τολμήσῃ νὰ ἐπαινέσῃ αὐτάς· οὐδ' ἐν χώρᾳ ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ κακουργία θὰ κριθῶσιν ἐπιεικῶς.

στ. 79 μαννοῦλά μου] «τᾶτᾶ.» Κακῶς ὁ Herwerden ὑπολαμβάνει ὅτι τὸ τατᾶ εἶναι ἐπιφώνημα—ἄτταται. Τὸ τατᾶς ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν νηπίων πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος σήμερον εἶναι θωπευτικὴ ὀνομασία τοῦ πατρός· ἐν δὲ τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ τάτα καὶ τατᾶ καὶ παρ' Ὁμήρῳ τέττα καὶ ἄττα εἶναι θωπευτικὴ προσφώνησις νεωτέρου πρὸς πρεσβύτερον.

νὰ μὲ χαρῇς] «εἰ τί σοι ζωην.» Τοῦτο τινες μὲν ὑπολαμβάνουσιν ὡς ἀπὸ μέρους τῆς μητρὸς λεγόμενον, ἄλλοι δὲ διορθοῦσιν «εἰ τίσω ζωήν» (A. Palmer) ἢ «εἰ τίσει ζωήν» (F. W. Hall). Ἀλλ' ἀναμφισβητήτως πρέπει νὰ μεταγραφῇ «εἰ τί σοι ζῶην.»

στ. 85 'ς τὸ φάλαγγα σὲ βάνω.] «προς σοι βαλεω τον μυν.» Ὁ Herbert Richards διορθώνει τὸ μύν «βοῦν», ὁ δ' Herwerden ὑπολαμβάνει ὅτι ὁ μῦς καὶ ἡ ἀνωτέρω μνημονευομένη βοὸς κέρκος (βούνευρον) εἶναι τὸ

Λαμπρίσκος

Παραίτησέ τον, Κόκκαλε.

Μητροτίμη

Μὴν τὸν ἀφίνης,
Λαμπρίσκε, μόνο δέρνετέ τον ὡς τὸ βράδυ.

Λαμπρίσκος

Ὅμως τὴ γνώμη γρήγορα αὐτὸς ἀλλάζει
καὶ πρέπει κᾶπως καὶ 'ς τὸ μάθημα νὰ φάη
τοὐλάχιστο ἄλλαις εἴκοσι κ' ἂν ἠμπορέση
κι' ἀπ' τὴν Κλειὼ τὴν ἴδια κάλλιο νὰ διαβάση.

Μητροτίμη

Ἀλλοί σου! ἂν τὴ γλῶσσα δὲν βουτᾶς 'ς τὸ μέλι!
Θὰ πάω 'ς τὸ σπίτι ὅλα νὰ τὰ εἰπῶ, Λαμπρίσκε,
καταλεπτῶς τοῦ γέρου μου, καὶ θὰ σοῦ φέρω
σκοινὶ καὶ δέσ' τον νὰ πηδᾷ περδουκλωμένος
γιὰ νὰ τὸν βλέπουν οἱ θεαῖς αὐταῖς ποῦ ἐμίσει.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

αὐτό. Προδήλως ὅμως ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος ἀπειλεῖ τὸν Κότταλον, ὅτι θὰ ἐπιβάλῃ αὐτῷ καὶ ἄλλην ποινήν, δεινοτέραν τῆς διὰ βουνεύρου μαστιγώσεως· ὅθεν ὁ μῦς θὰ ἦτο σχολικόν τι βασανιστήριον ὄργανον.

στ. 89 τὴ γνώμη κτλ.] Τὸ κείμενον ἔχει τὴν παροιμίαν «ὑδρῆς ποικιλώτερος», ἥτις κατὰ τοὺς παροιμιογράφους ἐλέγετο ἐπὶ δολερῶν. — Ἐν στίχ. 89—92 ὁ Λαμπρίσκος, ἀποκρινόμενος πρὸς τὴν Μητροτίμην ζητοῦσαν νὰ μὴ παύσῃ δέρων, λέγει ὅτι ἐπιφυλάσσεται ὅπως σωφρονίσῃ τὸν Κότταλον νὰ δείρῃ αὐτὸν καὶ ἔπειτα, καὶ δὴ κατὰ τὸ μάθημα τῆς ἀναγνώσεως (καπι βυβλιωι), καὶ ἂν ἀκόμη δὲν παράσχῃ αὐτῷ αἰτίαν τινά, ἀλλ' ἀναγνώσῃ ὀρθῶς.

στ. 93. Ἀλλοί σου κλπ.] «ισσαὶ λαθοις την ιλασσαν ες μελι πλυνας» = «ἰσσᾶ! εἰ λάθοις τὴν γλᾶσσαν ἐς μέλι πλύνας.» Ὁ Rutherford διορθώνει «ἴσσ' ἂν λάθοις», ὁ δ' Herwerden ὁμολογῶν ὅτι δὲν ἐννοεῖ ταῦτα προτείνει τὴν γραφὴν «ἴσθ' ἂν λάθοις» ἢ «σύγ' ἂν λάθοις», ἅτινα ὅμως νομίζομεν ἐπίσης ἀκατανόητα. Τὸ «ἴσσα» ἢ ὡς γράφεται ἐν τῷ παπύρῳ «ἰσσᾶ» εἶναι ἐπιφώνημα ἐπιχαιρεκακίας· τὸ δ' εἰ μετὰ τοῦ ῥήματος κατ' εὐκτικὴν εἶναι ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ Danielsson, ἀντὶ προστακτικῆς, ὡς ἐν Ἰλιαδ. Κ, 111 «ἀλλ' εἴ τις.. καλέσειεν», Ο, 571 «εἴ τινά που.. βάλοισθα» κλπ.

στ. 96 περδουκλωμένος] «συμποδω δε πηδευνται.» Ὀρθῶς ὁ Rutherford μεταγράφει «σύμποδ' ὧδε πηδεύνται.»

στ. 97 οἱ θεαῖς αὐταῖς] «αι..... αι.» Ἀναμφιβόλως πρόκειται περὶ τῶν Μουσῶν· ὁ Kenyon συμπληροῖ «αἱ πότνιαι», ὁ A. Gercke καὶ ὁ O. Günther «αἵδ' αἱ θεαί».

Σημείωσις. Αἱ κριτικαὶ παρατηρήσεις τοῦ Herwerden, περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῷ παρόντι, εἶναι αἱ δημοσιευθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Berliner philologische Wochenschrift. Δὲν εἴχομεν δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τεῦχος τῆς *Μνημοσύνης* τῆς Α' τριμηνίας τοῦ 1892, ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθησαν τὰ νεώτερα περὶ τοῦ Ἡρώνδου μελετήματα τοῦ διασήμου Ὁλλανδοῦ κριτικοῦ, διότι ἡ ἀνὰ χεῖρας μετάφρασις ἐδόθη πρὸς τύπωσιν πρὸ πολλῶν ἑβδομάδων.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΣΕΛΗΝΑΙ

ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΡΡΑΒΩΝΟΣ

ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

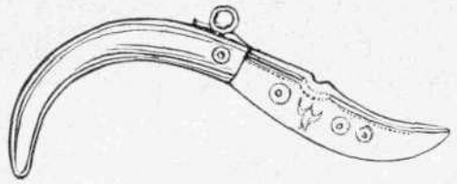

Μαχαιρίδιον τοῦ Κανάρη

Εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος ἐδωρήθη μαχαιρίδιον ἀνῆκον εἰς τὸν Κανάρην καὶ προσενεχθὲν ὑπὸ τοῦ ἡρωϊκοῦ πυρπολητοῦ ὡς ἐνθύμημα κατὰ τὸ 1828 εἰς τὸν ἰατρὸν τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ Λωβέρνιε. Τὸ ἱστορικὸν κειμήλιον ἐκόμισεν ἐκ Τουλὼν ὁ κυβερνήτης τοῦ θωρηκτοῦ «Σπετσῶν» κ. Κ. Σαχτούρης.

— Εἰς Ὀνολόλοῦ τὴν πρωτεύουσαν τῆς νήσου Χαβάϊ κατοικουμένην ὑπὸ 22.900 ψυχῶν ἐκδίδονται ὀκτὼ ἐφημερίδες ὧν τρεῖς εἰς ἐγχώριον γλῶσσαν, τρεῖς ἀγγλιστὶ καὶ δύο πορτογαλλιστί.

— Νέα γεωγραφικὴ Ἑταιρία ἱδρύθη ἐν Λίβερπουλ.

— Ὑπὸ τὸ παράδοξον ὄνομα «Οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ ὡραίου φύλου» ἱδρύθη σύλλογος ἐν Βουένος Ἄϋρες ἔχων σκοπὸν καθαρῶς ἱπποτικόν. Τὰ μέλη αὐτοῦ ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπιβάλλωσι τὸν πρὸς τὰς γυναῖκας σεβασμὸν πανταχοῦ καὶ δι' οἱουδήποτε μέσου καὶ τῆς μονομαχίας ἔτι. Ὁ σύλλογος ἀριθμεῖ νῦν περὶ τὰ 200 μέλη.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά

Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐγένετο συνεδρίασις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, καθ'ἣν πρῶτος ὁ διευθυντὴς κ. Βαλδσταῖν ὡμίλησε καὶ πάλιν περὶ τῆς «πενθούσης Ἀθηνᾶς» καὶ διὰ νέων δὲ πειστικῶν ἀποδείξεων ἐζήτησε νὰ παραστήσῃ ὅτι τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἀπεικονίζει τὴν Ἀθηνᾶν πενθοῦσαν ἐπί τινι μεγάλῳ δημοσίῳ δυστυχήματι. Κατόπιν ὡμίλησε περὶ τῶν ἐν Ἐρετρίᾳ ἀνασκαφῶν ὁ ἐτήσιος διευθυντὴς κ. Πόλανδ, ὅστις προσωπικῶς αὐτὰς πρὸ μικροῦ διηύθυνεν ἀπὸ τῆς 30 Δεκεμβρίου μέχρι τῆς 23 Ἰανουαρίου. Τὸ ἀνατολικὸν ἥμισυ τῆς ὀρχήστρας καὶ ἡ ἀνατολικὴ πάροδος τοῦ θεάτρου ἀνεσκάφησαν ὁλοσχερῶς. Παραλλήλως πρὸς τὸ παλαιότερον πώρινον τεῖχος ἐκαθαρίσθη ἕτερον μαρμάρινον ἀνῆκον εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους. Ἡ ἀκτὶς τοῦ κύκλου τῆς ὀρχήστρας εἶνε 9,09 μέτρα, ἡ περιφέρεια δὲ αὐτῆς διέρχεται ἔμπροσθεν τοῦ προσκηνίου εἰς ἀπόστασιν 1,25 μέτρου ἀπ' αὐτοῦ. Τεμάχιά τινα μαρμάρου καὶ ἄλλων ἐξειργασμένων λίθων εὑρέθησαν, ἀλλ' οὐδεμία ἐπιγραφὴ ἀξία λόγου. Λεπτομερῶς περὶ τῆς ὀρχήστρας κατόπιν ὡμίλησεν ὁ ἑταῖρος τῆς σχολῆς κ. Μπράουνσον, ὡς καὶ περὶ ἀνευρέσεως ὑπογείου δρόμου διήκοντος ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ὀρχήστρας μέχρις ὄπισθεν τοῦ προσκηνίου. Ὁ δὲ κ. Νιουολλ ἐπὶ ταῖς ἐπικειμέναις ἐν τῷ Ἡραίῳ ἀνασκαφαῖς τῆς σχολῆς ὡμίλησε περὶ τῆς λατρείας τῆς Ἥρας, περὶ τῶν μαρτυριῶν παλαιῶν συγγραφέων περὶ τοῦ Ἡραίου καὶ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ῥαγκαβῆ.

— Παρὰ τὸ Μοναστηράκι, ὅπου σκάπτεται ἡ τάφρος τοῦ σιδηροδρόμου, ἀνευρέθη μαρμάρινον ἀνάγλυφον ἱκανῶς σῷον, παριστάνον τὸν Ἡρακλέα ἀναπαυόμενον ἐπὶ τῆς λεοντῆς του, ἥτις εἶ νε ἐξηπλωμένη ὑπ' αὐτόν, καλύπτουσα ἐν μέρει καὶ τὸ δεξιὸν γόνυ, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου ἡ ῥιζώματος δένδρου, ἐφ' οὗ στηρίζει τὸ ὀλίγον ἠνωρθωμένον σῶμά του.

— Τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἀπεφάσισε νὰ δημοσιεύσῃ ἐν συναγωγῇ ἁπάσας τὰς ἐπιγραφὰς τὰς φερομένας ἐπὶ τῶν λαβῶν τῶν ἀρχαίων ἀμφορέων. Ἀνέθεσε δὲ τὸ ἔργον τῆς συναγωγῆς εἰς τὸν ὑφηγητὴν κ. Α. Σκιᾶν.

Θεατρικά

Ἐν τῷ Θεάτρῳ τῆς Κωμῳδίας παρεστάθη ἀνέκδοτον κωμειδύλλιον τοῦ Δ. Κόκκου «Ὁ Καπετὰν Γιακουμῆς». Τὸ ἔργον ἐκρίθη κατώτερον ἄλλων ὁμοίων τοῦ ἀτυχοῦς συγγραφέως.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΡΑΓΚΑΒΗ

Τὸ παρατιθέμενον πανομοιότυπον εἶνε τὸ τοῦ διστίχου τοῦ γραφέντος ὑπὸ τοῦ Ῥαγκαβῆ τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου ἐπὶ φωτογραφίας του ἣν ἐδώρησεν εἰς τὴν κυρίαν Σοφίαν Σλήμαν. Δυστυχῶς ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ εἶνε ἀδύνατος, διότι ἡ γράψασα χεὶρ

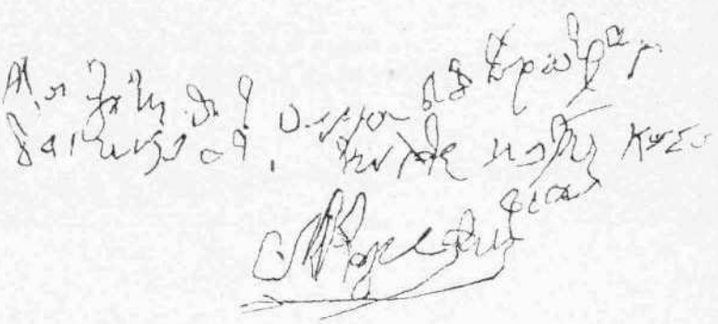

ἔτρεμεν, ἴσως δὲ καὶ ἡ στιχουργήσασα διάνοια δὲν ἐνήργει πλέον ἀσφαλῶς.

ΜΙΚΡΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

Προτείνεται πρὸς μετάφρασιν τὸ κάτωθι γαλλικὸν ἐπίγραμμα, τὸ ὁποῖον πρέπει ν' ἀποδοθῇ δι' ἀναλόγου ἑλληνικοῦ τετραστίχου.

Τὰ χειρόγραφα πρέπει νὰ ληφθῶσιν ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς 1 Μαρτίου καὶ νὰ φέρωσι διακριτικόν τι ψευδώνυμον. Θὰ κριθῶσιν ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως καὶ θὰ δοθῇ ὡς βραβεῖον εἰς τὸ καλήτερον μία μεγάλη καλλιτεχνικὴ φωτογραφία. Ἡ κρίσις θὰ δημοσιευθῇ κατὰ Μάρτιον. Τὸ προτεινόμενον ἐπίγραμμα εἶνε :

Tu dis partout du mal de moi,
Je dis partout du bien de toi ;
Mais vois quel malheur est le nôtre.
On ne nous croit ni l'un ni l'autre.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ὀρτάκιοϊ τῆς Βιθυνίας.

Τὸ Ὀρτάκιοϊ, κωμόπολις νεωτάτη, κειμένη ἐπί τινος παρὰ τὴν Κύβαν (Κεύβε) λόφου παρὰ τὸν Σαγγάριον ποταμὸν καὶ ἀπέχουσα τῆς Νικομηδείας δι' ἵππου 12 περίπου ὥρας (75 χιλιόμ.), τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲ 174 χιλ., ἔχει ὑπὲρ τοὺς 6,000 κατοίκων, ὧν 4,000 Ἕλληνες ὀρθόδοξοι καὶ 2,000 Ἀρμένιοι. Ἡ μικρασιατικὴ αὕτη κωμόπολις, μαγευτικὴν τοποθεσίαν ἔχουσα καὶ γραφικωτάτην θέαν, καθότι ἔμπροσθεν αὐτῆς ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κύβας εὑρίσκεται ὁ ὀφιοειδὴς Σαγγάριος καὶ μακρὰν ὁ χιονοσκεπὴς Ὄλυμπος τῆς Βιθυνίας, φαίνεται εἰς τὸν ἐπισκέπτην κωμόπολις ἥσυχος, νεκρά, διότι δὲν ἀπαντᾶται κίνησις ἐν αὐτῇ ἀνάλογος τοῦ πληθυσμοῦ της, καὶ διότι σπουδαίας ἐμπορίας στερεῖται ἕνεκα τοῦ ἀποκέντρου τῆς τοποθεσίας αὐτῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. Ἐν τούτοις ὅμως οἱ ὁμογενεῖς φιλοτιμοῦνται νὰ διατηρῶσιν ἀκμαῖον τὸ φρόνημα καὶ τὸν πρὸς τὴν παιδείαν ἔρωτα, διακρίνονται δὲ ἐπὶ παραδειγματικῇ φιλοξενίᾳ, ἐπὶ φιλομουσίᾳ δὲ καὶ φιλοπονίᾳ διὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἐθνικὰ πράγματα. Μαρτύρια τούτων ἔστωσαν ὁ μέγιστος ναός, πολυτελῶς ἀναλόγως τῆς κωμοπόλεως κεκοσμημένος καὶ τὰ τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια.

Ἡ κυριωτέρα βιομηχανία τοῦ τόπου εἶνε ἡ βομβυκοτροφία καὶ ἡ γεωργία· βιομηχανικὰ καταστήματα ἀξιοσημείωτα ὑπάρχουσι 5 ἀτμοκίνητα μεταξοκλωστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα ἐργάζονται περὶ τὰς 500 γυναῖκας καὶ κοράσια. Πολιτικῶς ἐξεταζόμενον τὸ Ὀρτάκιοϊ ὑπάγεται εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν τῆς κώμης Κύβας, ὑπαγομένης εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Νικομηδείας, ἐκκλησιαστικῶς δὲ ἀνέκαθεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου Νικαίας. Εἰς τὰ σχολεῖα τὰ ὁποῖα διατηρεῖ ἡ ἑλληνικὴ κοινότης φοιτῶσι μαθηταὶ ὑπὲρ τοὺς 400. Οἱ ἡμέτεροι, καίτοι πολυπληθέστεροι τῶν Ἀρμενίων, ὅμως ἕνεκα δεδικαιολογημένων ἱστορικῶν λόγων, ὡς οἰκογενειακὴν καὶ τοῦ κοινοῦ βίου γλῶσσαν λαλοῦσι μόνον τὴν χυδαίαν ἀρμενικήν, καίπερ τὸν ἑλληνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα καὶ τὸν πνευματικὸν τῆς ὁμογενείας καὶ ἀδελφότητος δεσμὸν πρὸς τὸ ὅλον ἑλληνικὸν διατηρήσαντες μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ ζήλου ἀνέκαθεν ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ ἑλληνισμῷ, ὡς καὶ τὴν ἑλληνικὴν συνείδησιν καὶ γλῶσσαν ὡς γλῶσσαν τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς θρησκείας. Ἡ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων λαλουμένη γλῶσσα εἶνε μέν, ὡς εἴπομεν, ἡ παρεφθαρμένη ἀρμενική, βρίθει ὅμως αὕτη καὶ πολλῶν τῶν κυρίως ἑλληνικῶν λέξεων καὶ φράσεων, ἀκαταλήπτων ὅλως παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις, προσέτι δὲ καὶ τουρκικῶν· ὥστε κάλλιστα δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὴν ἑλληνο-τουρκο-ἀρμενικήν, τὴν ὁποίαν ἡ κοινότης ἡμῶν προσπαθεῖ παντοιοτρόπως νὰ ἐξελληνίσῃ διὰ τῶν σχολείων αὐτῆς.

Τὸ νὰ διευκρινήσῃ τις τὴν ἀρχὴν καὶ σύστασιν τοῦ Ὀρτάκιοϊ εἶνε ἔργον δυσχερέστατον, μὴ ὑπαρχούσης ἱστορικῆς πηγῆς καὶ ὡς διαφωνούντων καὶ ἀντιφασκόντων περὶ αὐτοῦ τῶν πλείστων. Ἐπιτόπιός τις παράδοσις μέχρι τῶν νῦν ζώντων διασωθεῖσα λέγει, ὅτι περὶ τὸ 1650 μ. Χ. τὴν χώραν συνῴκισαν 6—7 οἰκογένειαι ἀρμενικαὶ ἐξ Ἀρμενίας ἐλθοῦσαι, 3 ὀθωμανικαὶ καὶ κατά τινας ἰσάριθμοι ἑλληνικαί, ὅπερ ὅμως δὲν εἶνε βέβαιον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ οἰκογένειαι αὗται ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἤριζον διὰ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ νεοσυστάτου χωρίου, ὑπερισχυσάντων τῶν Ἀρμενίων, οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπεχωρίσθησαν καὶ συνῳκίσθησαν ὀλίγον μακρὰν τοῦ χωρίου. Τὸ χωρίον τοῦτο καὶ μέχρι τῆς σήμερον σωζόμενον καὶ ὑπάρχον ἐντὸς δάσους φέρει τὸ ὄνομα *Κουλφαρὰρ* (Κοὺλ—φαρὰρ—δοῦλος—λειποτάκτης), κατοικούμενον δὲ ὑπὸ 25 οἰκογενειῶν ὀθωμανικῶν, ποιμενικὸν καὶ γεωργικὸν διαγουσῶν βίον, κεῖται εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς κωμοπόλεως ἀπέχον 1/4 τῆς ὥρας μακρὰν αὐτῆς.

Οἱ πρῶτοι Ἕλληνες κάτοικοι τοῦ Ὀρτάκιοϊ, οἵτινες θὰ ἦσαν βεβαίως τότε ὀλιγώτεροι τῶν Ἀρμενίων, ἐξ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων ἀποδεικνύεται ὅτι εἰσὶ μέτοικοι ἐκ διαφόρων πόλεων καὶ χωρίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ Εὐρωπ. Τουρκίας, οἵτινες καταφεύγοντες ἐνταῦθα κατὰ χαλεπὰς περιστάσεις μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, εὗρισκον ἄσυλον καὶ ἡσυχίαν διὰ τὸ λίαν ἀπόκεντρον καὶ φιλήσυχον τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων· συγχωνευθέντες δ' ἐξ ἀνάγκης μετὰ τοῦ ἐγχωρίου ἀρμενικοῦ στοιχείου, ἀπεδέξαντο βαθμηδὸν καὶ τὸ ἀρμενικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα, ἕνεκα τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀφεύκτων σχέσεών των.

Γεώργιος Δ. Παχτίκος

ΠΑΙΓΝΙΑ

Κηρίον ἐντὸς ὑαλίνου σωλῆνος

Θέσατε τεμάχιον κηρίου ἀναμμένου ἐντὸς ὑαλίνου σωλῆνος λάμπας. Ἡ φλὸξ ἀρχίζει μετ' ὀλίγον νὰ τρέμῃ, νὰ λιποψυχῇ καὶ τέλος σβύνεται. Τοῦτο συμβαίνει ἐκ τῆς συσσωρεύσεως ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὅπερ πλημμυρεῖ τὸν σωλῆνα. Δύνασθε ὅμως δι' ἁπλουστάτου μέσου νὰ δώσετε διέξοδον εἰς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ νὰ διατηρήσετε ἄσβεστον τὴν φλόγα. Πρὸς τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἄνω στομίου τοῦ σωλῆνος ἀναρτᾶτε μικρὸν τεμάχιον χαρτονίου, λ. χ. ἐπισκεπτηρίου ἀπὸ καρφίδος τῆς κόμης, ὡς φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα, οὕτω δὲ σχηματίζεται δεῦμα ἐντὸς τοῦ σωλῆνος, ἀνανεοῦται ὁ ἀὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ φλὸξ διατηρεῖται ἀκμαία.

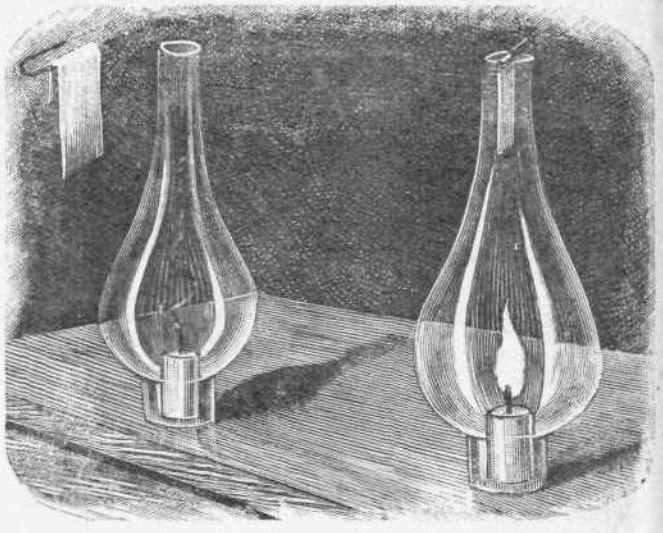

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχῃ ἡδονή, τὴν ὁποίαν ζηλεύουν οἱ ἄγγελοι, αὕτη εἶνε ἡ ἀνακούφισις τῶν τεθλιμμένων.

★

Ὅπως εἰς τὴν γεωμετρίαν, ὁμοίως καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν συντομωτάτη γραμμὴ εἶνε ἡ εὐθεῖα.

★

Θέλεις νὰ τρέχουν ὅλοι εἰς βοήθειάν σου; Προσπάθει νὰ μὴ ἔχῃς ἀνάγκην κανενός.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἑστίας